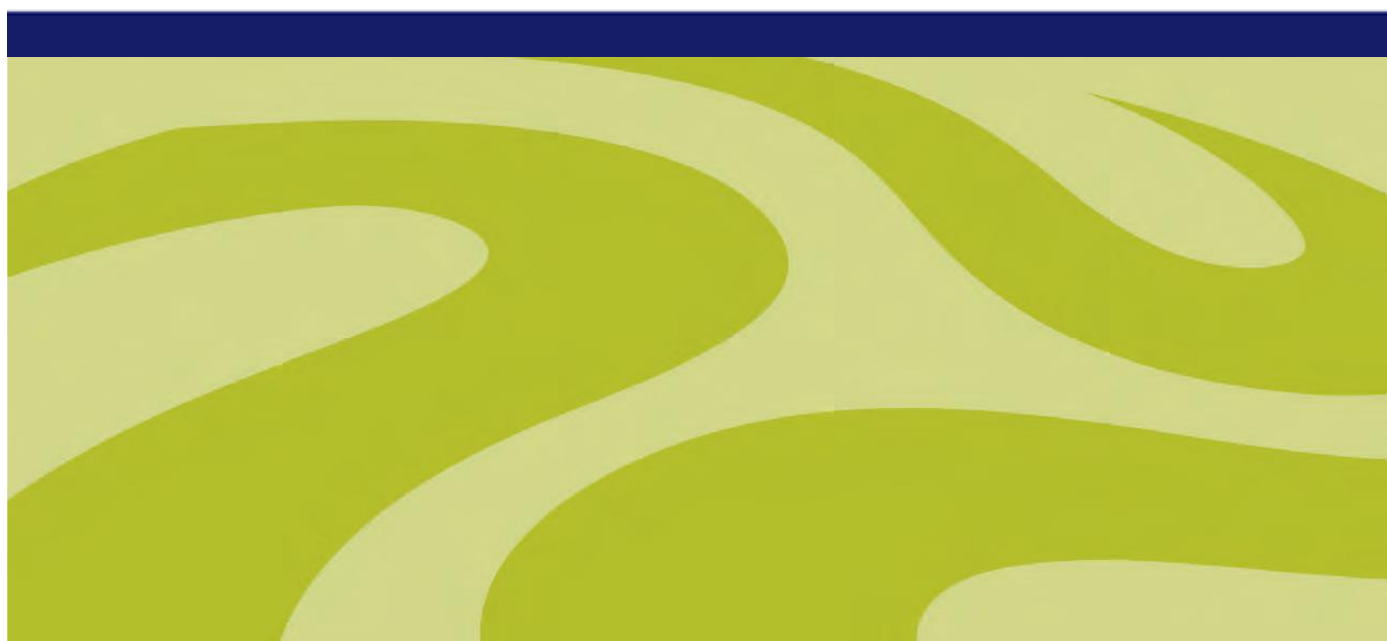

 Gemeente Lochem Kadernota 2026

INHOUDSOPGAVE

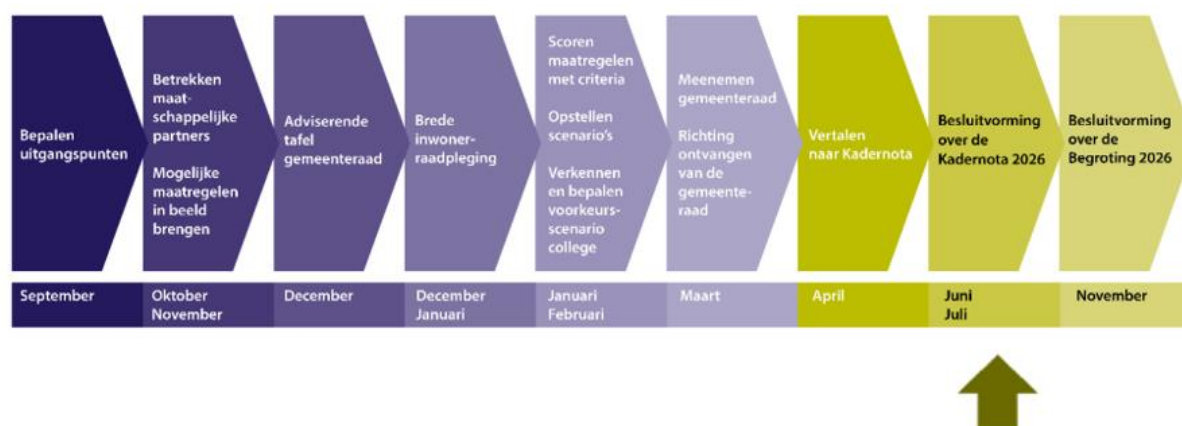
Kadernota 2026	1
Inhoudsopgave	4
Aanbiedingsbrief.....	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1 Thema Klimaat en energie	9
Hoofdstuk 2 Thema Gezond en vitaal leven	14
Hoofdstuk 3 Thema Leefbare kernen	17
Hoofdstuk 4 Nieuwe activiteiten , Ontwikkelingen en Ombuigingen	21
0. Bestuur en ondersteuning	22
1. Veiligheid	25
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	27
3. Economie.....	33
4. Onderwijs.....	38
5. Sport, cultuur en recreatie	40
6. Sociaal Domein	49
7. Volksgezondheid en milieu.....	60
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	63
Overig	66
Hoofdstuk 5 Financieel kader	72
Hoofdstuk 6 Beslispunten	83
Bijlagen	84
Bijlage 1: Toelichting Werelddoelen	85
Bijlage 2: Was – wordt overzicht “wat willen we bereiken”	86
Bijlage 3: Dekkingsplan	88

AANBIEDINGSBRIEF

Voor u ligt de Kadernota 2026. Deze staat noodgedwongen in het teken van ombuigingen. Want ook de gemeente Lochem staat voor de uitdaging om ondanks de financiële korting van het Rijk een sluitende Begroting 2026 op te leveren. Daarom zetten we in oktober 2024 een proces in gang om de financiële tegenvallers vanaf het ravijnjaar 2026 op te vangen. Doelstelling is ervoor te zorgen dat de gemeente Lochem nu en in de toekomst financieel gezond blijft. We doorlopen daarvoor een zorgvuldig proces met ruimte voor keuzes door uw raad. Het college zoekt naar mogelijkheden waarbij voorzieningen in stand blijven.

Onderstaande afbeelding geeft het proces op hoofdlijnen weer. De donkergroene pijl geeft aan waar wij ons op dit moment bevinden in dit proces.

In dit ombuigingsproces anticiperen we op actuele ontwikkelingen. Zo maakte het kabinet op vrijdag 18 april 2025 de Voorjaarsnota 2025 bekend. Voor 2026 en 2027 betekent deze Voorjaarsnota van het Rijk een verlichting van onze ombuigingsopgave. Echter niet voldoende om het 'ravijn' te dempen. Voor 2028 en verder is er geen structurele financiële ruimte en blijft de financiële toekomst ongewis. Structureel bezuinigen vanaf volgend jaar blijft nodig. De financiële uitkomst van deze Voorjaarsnota nemen wij mee in de voorstellen in deze kadernota. De definitieve financiële doorwerking van deze Voorjaarsnota en overige mutaties binnen het Gemeentefonds vindt plaats in de meicirculaire 2025. Die verwachten we niet eerder dan 31 mei 2025. We informeren u hierover zo spoedig mogelijk zodat u de uitkomsten kunt meewegen bij de vaststelling van de Kadernota 2026.

Ontwikkelingen op het wereldtoneel

Op 11 maart vroeg u ook aandacht voor geopolitieke ontwikkelingen en de financiële ruimte om hier indien nodig op in te kunnen spelen als onze inwoners hierdoor geraakt worden. Wij delen uw zorgen over de ontwikkelingen in de wereldpolitiek. Door internationale spanningen en verschuivingen in handelsrelaties kunnen bijvoorbeeld de kosten voor grondstoffen en energie stijgen. We kunnen op dit moment moeilijk inschatten welke weerslag dat op Lochem heeft en wat dat mogelijk financieel van ons vraagt. We volgen de ontwikkelingen uiteraard op de voet en met de gezonde Algemene Reserve kunnen we zo nodig handelen op het moment dat de situatie daarom vraagt. We kiezen er in deze kadernota niet voor hierop vooruit te lopen. Als overheid is het immers ook onze taak om in te spelen op (acute) maatschappelijke ontwikkelingen en crises.

Duurzaam financieel gezond

Bezuinigen doet altijd pijn. Maar het is nodig, en we nemen onze verantwoordelijkheid. Daarom hebben we alle ombuigingen om een duurzaam financieel evenwicht te realiseren in beeld gebracht en beoordeeld. Dit leidt tot ombuigingsmaatregelen met het karakter van versoberen, anders doen, lucht uit de begroting halen en inkomsten verhogen. Dat betekent dat ombuigingen omkeerbaar zijn, maar ook dat we erop inzetten taken anders te doen. De bedoeling is in alle gevallen te kijken wat nodig is om een taak uit te voeren; sober en doelmatig. De ombuigingsmaatregelen kunnen daarmee op alle beleidsvelden binnen de gemeente Lochem betrekking hebben.

We zorgen ervoor dat Lochem structureel financieel gezond blijft en tegelijkertijd investeert in een sterke en leefbare gemeente. De prioriteiten en zorgen van onze inwoners hebben we nadrukkelijk meegenomen: we hebben de voorstellen getoetst aan de uitkomsten van een brede inwonersraadpleging. Over de uitkomsten gingen we met u op 4 en 11 maart jongstleden in gesprek. Doel was om te horen wat u belangrijk vindt en wat uw adviezen zijn met betrekking tot de voorgestelde maatregelen.

Lasten verdelen

U heeft uw zorg uitgesproken over ombuigingsmaatregelen in het sociaal domein en aandacht gevraagd voor het verdelen van de zwaarste lasten over de sterkste schouders. Dat leidt ertoe dat we de keuze hebben gemaakt om enkele eerder voorgestelde maatregelen te laten vervallen (OZB voor scholen) of af te zwakken (welzijnswerk). De dekking die hiervoor nodig is vullen we onder andere in door het aframes van budgetten op basis van de jaarrekening 2024 en het vergroten van onze inkomsten. Dit zijn mogelijkheden die u tijdens de adviserende tafel van 11 maart ook naar voren bracht. Het verhogen van de inkomsten zoals toeristenbelasting, forensenbelasting en OZB past wat ons betreft in het uitgangspunt om de zwaarste lasten over de sterkste schouders te verdelen. Daarnaast voorkomt het dat we andere maatregelen moeten nemen die minder wenselijk zijn. Bijvoorbeeld omdat de negatieve gevolgen daarvan voor onze inwoners groter zijn of de maatregelen onomkeerbaar.

Organisatie/ formatie

De gevolgen voor de personeelsformatie zijn afhankelijk van de keuzes door de gemeenteraad in het niet uitvoeren van taken. Na besluitvorming over de Kadernota 2026 beoordelen wij wat de gevolgen voor de formatie zijn in samenhang met hetgeen strategisch wenselijk is.

In 2024 heeft BMC op verzoek van de gemeenteraad onderzocht of de formatie en de gekozen structuur passen bij de huidige taken en ambities en of de formatie op de juiste wijze is doorvertaald naar de loonkosten. Dit bleek het geval. Waarbij de kanttekening is geplaatst dat voor de middellange termijn uitbreiding dan wel andere formatie nodig is als gevolg van bijvoorbeeld de woningbouwopgave en bevolkingsgroei. Op basis van de uitkomsten heeft u vervolgens gevraagd een arbeidsmarktstrategie op te stellen. Deze is opgesteld. Met deze arbeidsmarktstrategie spelen we in op veranderingen op de arbeidsmarkt door meer focus aan te brengen op het behouden en aantrekken van personeel dat flexibel en breed inzetbaar is. Een strategische benadering van de arbeidsmarkt en personeelsplanning is belangrijk om de juiste balans te vinden tussen een veranderende omgeving, groeiende opgaven en het behoud van kwaliteit en continuïteit in de dienstverlening. De arbeidsmarktstrategie wordt u binnenkort ter informatie aangeboden.

Tot slot

Met deze Kadernota doen wij u een voorstel hoe naar onze overtuiging de gemeente Lochem kiest voor het behoud van leefbaarheid en de voorzieningen, en financieel gezond kan blijven. In het ravijnjaar 2026, maar ook de jaren daarna. Wij denken op een goede manier invulling te hebben gegeven aan de adviezen die u ons op 11 maart gaf. Hoewel bezuinigen altijd pijn doet, kiezen we indachtig uw advies voor het dragen van de zwaarste lasten door de sterkste schouders. We stellen geen onomkeerbare besluiten voor. We kijken uit naar uw reactie op deze kadernota en bouwen graag met u verder aan de toekomst van de mooie gemeente Lochem.

INLEIDING

De Kadernota 2026 staat voor een groot deel in het teken van de ombuigingsmaatregelen die we als college met de raad bespraken op 4 en 11 maart 2025. Als college luisterden we naar de adviezen die de raad ons meegaf. Ook ontvingen we een brief van de Adviesraad Sociaal Domein. Zij gaven daarin advies op de in maart gepresenteerde bezuinigingsvoorstellen. In dit advies gaven zij aan het sociaal domein breed te willen ontzien bij de ombuigingen. Dit advies hebben wij betrokken bij het opstellen van de Kadernota 2026. Het advies van de Adviesraad Sociaal Domein ligt in lijn met de adviezen die wij van de raadsfracties ontvingen.

Daarnaast verbinden wij nieuwe activiteiten aan de thema's en programma's. We werken met thema's om richting te geven aan onze ambities. De thema's 'Klimaat en Energie', 'Leefbare Kernen' en 'Gezond en Vitaal Leven' geven meerjarig richting. Veel van wat we inzetten is immers ook over de bestuursperiode heen bepalend. De gekozen thema's helpen om meerjarig samenhang aan te brengen en sturing mogelijk te maken. In deze kadernota nemen we alleen onvermijdelijke en onuitstelbare nieuwe activiteiten op. Bijvoorbeeld omdat het wettelijk verplicht is. Onderstaand overzicht met activiteiten geeft in 1 oogopslag, wat de financiële gevolgen zijn van onze voorstellen. In het financieel kader betrekken we ook de financiële uitkomsten van de Voorjaarsnota van het Rijk. Tenslotte actualiseerden we de 'wat willen we bereiken' vraag bij vier taakvelden. In bijlage 2 staat de toelichting op de gewijzigde tekst in 'was-wordt'-vorm.

Nieuwe activiteiten Kadernota 2026								
Bedragen in €								
<i>S = structureel</i> <i>I = incidenteel</i> <i>r + a = rente + afschrijving (kapitaallasten)</i>								
Nr.	Programma	Activiteit	Investering	Afschr. termijn	2026	2027	2028	2029 S / I
Programma 0 Bestuur en ondersteuning								
1	0	Kroonbenoemde burgemeester			10.000	15.000		I
2	0	Tablets raadsperiode 2026-2030	31.000	4		8.000	8.000	8.000 r+a
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat								
3	2	Netwerkstudie toevoerroute F348 en omgeving Epse			25.000			I
4	2	Epse - A1					5.000.000	I
		- Dekking Algemene Reserve					-5.000.000	I
5	2	Verbreden onverharde fietspaden			150.000	150.000		I
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie								
6	5	Continueren extra bijdrage aan de lokale publieke omroep			30.000	30.000		I
7	5	Versterking bibliotheekwerk			103.000			I
Programma 6 Sociaal Domein								
8	6	Aanbesteding ICT Sociaal Domein			550.000	225.000		I
9	6	Implementeren basisdienstverlening schuldhulpverlening						
		Formatie schuldhulpverlening			75.000	75.000	75.000	75.000 S
		Werkbudget preventie			16.000	16.000	16.000	16.000 S
Overhead								
10	Overhead	Deelname Datalab GO			150.000	150.000	150.000	150.000 S
11	Overhead	Aanbesteding personeelsinformatiesysteem			45.000			I
TOTAAL nieuwe activiteiten			31.000		1.154.000	669.000	249.000	249.000

HOOFDSTUK 1 THEMA KLIMAAT EN ENERGIE

Inleiding

Klimaat en Energie raken iedereen. Onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Toenemende beperkingen op het elektriciteitsnet (netcongestie) en wisselende energieprijzen maken dat het onderwerp energie leeft in de maatschappij. De afgelopen periodes van droogte en wateroverlast maken ook het bewustzijn groter dat we onze openbare ruimte klimaatbestendig moeten inrichten.

Het thema Klimaat en Energie strekt zich uit over bijna alle beleidsvelden. Bijvoorbeeld duurzame opwek raakt de gebouwde omgeving, industrie en bedrijfsleven, landbouw en mobiliteit. Op deze onderwerpen is de invloed van de gemeente heel wisselend. De gemeente is bij al deze onderwerpen voor het Rijk een belangrijke partner. Daarom ondersteunt het Rijk de gemeenten in ieder geval tot 2030 met extra geld om capaciteit in te huren of onderzoeken door adviesbureaus te laten uitvoeren. Deze zogenaamde 'CDOKE-gelden' mogen we breed inzetten voor deze werkzaamheden. Wij hebben ons aangesloten bij de doelstelling om energieneutraal te zijn in 2050. De route naar energieneutraliteit kan langs verschillende paden lopen.

Duurzame opwek is één van die paden. Bij energieneutraliteit wekken we evenveel duurzame energie op als we verbruiken. We kijken opnieuw naar de uitgangspunten voor de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0. Door netcongestie en de beschermde status van de wespandief op de Veluwe, maar ook doordat zon op landbouwgrond slechts onder bepaalde voorwaarden nog mag, vertraagt de realisatie. Voor de RES 2.0, die inmiddels de naam Regionaal Programma Energievoorziening (RPE) draagt, kijken we daarom ook naar andere vormen van opwek dan alleen grootschalige zon en wind.

Ook het beperken van emissies van broeikasgassen is van belang op weg naar een duurzame toekomst. Dit kan door aanpassingen in de bedrijfsvoering van de industrie, vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de landbouw en het landgebruik en het besparen van energie en grondstoffen. Regels van het Rijk en vanuit Europa geven hier sturing aan. Ook circulariteit is hierin een belangrijk onderwerp.

Trends

1. Wisselende energieprijzen en een warme winter

Tijdens de piek van de energieprijzen was de belangstelling voor de verlaging van het energieverbruik en de verduurzaming van woningen hoog. Intussen dalen de energietarieven en zien we de belangstelling afnemen. Ook de warmtetransitie (we gaan over van aardgas naar duurzame alternatieven) lijkt te vertragen. In onze gemeente zijn de buurtinitiatieven nog steeds volop bezig; wel moeten zij meer moeite doen om deelnemers te trekken. Daarnaast zorgen de terugleverkosten op zonnepanelen bij particulieren ervoor dat inwoners minder enthousiast zijn om zon op dak te plaatsen.

2. Elektrificatie van de warmte gaat door

Met name in het duurdere woningsegment en in het bedrijfsleven zien we een autonome ontwikkeling (los van door de gemeente gestuurde collectieve projecten) naar (hybride) warmtepompen. Dit maakt de belasting op het elektriciteitsnet groter.

3. Groeiende weerstand tegen grootschalige duurzame opwek

Onder inwoners groeit de weerstand tegen de grootschalige duurzame opwek via zonneparken of windturbineparken door het effect hiervan op de leefomgeving. Dit uit zich onder meer door het grote aantal insprekers tijdens politieke avonden. We hebben wel meer duurzame opwek nodig; dit vraagt om aandacht hoe we deze weerstand kunnen verminderen.

4. Veranderend weerbeeld

Er is sprake van een veranderend weerbeeld door langere periodes die juist heel droog of heel nat zijn. In de zomer is er meer behoefte aan koeling in de gebouwde omgeving.

5. Innovatie krijgt meer kans

Door de netcongestie willen bedrijven eerder samenwerken en zoeken naar alternatieve oplossingen voor de beperkingen op het stroomnetwerk. Dit bevordert de innovatie.

Ontwikkelingen

1. Netcongestie zorgt voor beperkingen in stroomlevering en stroom afname

Netcongestie betekent dat er file is op het stroomnet: er moet tegelijkertijd teveel stroom door de kabels. Dit heeft effect op stroomlevering: eigenaren van zonnepanelen en windturbines kunnen niet altijd stroom leveren aan het net. En op de afname van stroom: er kunnen geen nieuwe grootverbruiksaansluitingen worden gemaakt en ook nieuwbouwwoningen kunnen niet zomaar worden gebouwd. Ook het verduurzamen van de warmtevraag wordt door netcongestie lastig, want bij duurzaam verwarmen (bijvoorbeeld door middel van een warmtepomp) neemt het stroomverbruik juist toe.

We blijven in de toekomst tegen beperkingen op het stroomnet aanlopen. Bijvoorbeeld de wachtlijst voor grootverbruikers is zo groot, dat ruimte die vrijkomt meteen weer wordt opgevuld. Om netcongestie te verbeteren is een combinatie van opslag, energiedelen en uitbreidingen van het stroomnet nodig. Voor de uitbreidingen van het stroomnet moeten er aanpassingen gedaan worden aan het hoog-, midden- en laagspanningsnet. Dit kan niet allemaal tegelijk. Daardoor zijn niet alle problemen in 2030 al opgelost.

Netcongestie belemmert ook de ontwikkeling van nieuwbouw. Liander heeft aangekondigd dat nieuwbouw in de geplande aantallen tot 2030 niet mogelijk is zonder aanvullende maatregelen die zorgen voor een lagere stroomvraag. De uitdaging is dan ook om manieren te zoeken waarbij het gevraagde vermogen van nieuwe woonwijken omlaag kan. Dit kan door de introductie van duurzame opwek, buffering en een collectieve aanpak binnen het nieuwbouwplan. Het gaat daarbij zowel om warmte als om elektriciteit. Geplande nieuwbouw op de korte termijn krijgt ook geen grote stroomaansluiting en vraagt daarmee een ander voorbereidingstraject van projectontwikkelaars om de stroomvraag te verlagen.

2. Pieken vermijden met slimme oplossingen en het gedrag aanpassen

Er wordt een toenemend beroep gedaan op onze inwoners om bepaalde piektijden te vermijden. Direct bij thuiskomst de elektrische auto opladen zorgt bijvoorbeeld voor een piek in het verbruik. Een gedifferentieerd stroomtarief kan mensen stimuleren om hun gedrag aan te passen. Om sturing te geven aan het tijdstip waarop energie verbruikt wordt, is innovatie in het programmeerbaar stroomverbruik nodig. Dat geldt voor besturingssoftware maar ook voor slimme koppelingen tussen apparaten. LochemEnergie voert hiermee, gesteund door de gemeente, de eerste pilotprojecten uit in Lochem, onder het project Local4Local.

3. We willen stroom niet verloren laten gaan: hiervoor kijken we naar opslag, omzetten van stroom, warmte-opwek en buffering

Bedrijven maar ook particuliere consumenten gaan steeds vaker over naar opslag van de energie die anders niet op het netwerk kan worden teruggeleverd en daardoor verloren gaat. Want zodra de spanning op het stroomnet toeneemt tot een onaanvaardbaar niveau worden bijvoorbeeld de omvormers van zonnepanelen automatisch afgeschakeld.

Het bufferen van deze stroom in een batterij is hiervoor een oplossing die meer en meer zal worden toegepast. Bij de aanleg van een groot opwekproject is inmiddels het faciliteren van opslag verplicht. In de toekomst is op grotere schaal omzetting van energie naar waterstof of warmte ook een denkbare ontwikkeling.

Omdat ook de warmtetransitie hinder ondervindt van de netcongestie zal de opwek van warmte via PVT-panelen gaan toenemen. Met deze panelen wek je elektriciteit op en verzamel je tegelijkertijd warmte. Als deze in de zomer opgewekte warmte gebufferd kan worden naar de winter helpt dit om het energienetwerk te ontlasten. Individuele en collectieve trajecten zullen moeten leiden tot een vermindering van de netcongestie.

4. Groen in nieuwbouw

Er zijn meer eisen voor groen in nieuwbouw. In het uitvoeringsplan klimaatadaptatie staan normen voor de hoeveelheid groen in nieuwbouwwijken. Daarnaast zijn water en bodem sturend.

Doelen

Het college heeft het doel energieneutraal 2050 ook opgenomen in het Pluspuntenakkoord van de nieuwe coalitie. In de routeplanner naar energieneutraliteit maken we concreter hoe we dit doel gaan realiseren.

Voor Klimaatadaptatie zijn er normen voor de hoeveelheid groen in nieuwbouwprojecten. Daarnaast zijn water en bodem sturend, om ook in een veranderend klimaat prettig te kunnen blijven leven, wonen en werken in Lochem.

Aandacht voor klimaat, energie en milieuaspecten bevordert de gezondheid

Projecten voor lokaal eigendom en de subsidies voor verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen moeten energie meer betaalbaar maken en duurzame opwek stimuleren. Daarbij komen de winsten ten goede van de lokale bevolking.

De huidige schaarste op de energiemarkt stimuleert innovatie. Deze innovatie zal van betekenis zijn voor individuele woningen, voor wijken, voor bedrijventerreinen en de industrie. Partnerschappen om doelstellingen behalen zijn hierbij noodzakelijk. Aandacht voor circulariteit moet leiden tot een bewustere consumptie en hergebruik van goederen.

Lopende activiteiten

Voor het verduurzamen van onze gemeente zetten we verschillende stappen. Dit doen we vooral samen met inwoners, LochemEnergie en de regio. Voor duurzame opwek werken we aan de herijking van de **Regionale Energie Strategie** in de RPE (voorheen RES2.0) en het **beleidskader grootschalig duurzame opwek**.

Ook op kleinere schaal zijn we aan de slag via de **BuurtEnergieStrategieën (BES)** en **Buurtaanpak**. We helpen inwoners met energie besparen en het daadwerkelijk verduurzamen van de woning met verschillende **subsidieregelingen** en het **Energieloket Lochem**.

Daarnaast werken we aan een **warmteprogramma** op weg naar het duurzaam verwarmen van onze woningen. Om woningen op een natuurvriendelijke manier te kunnen isoleren, werken we aan een **SoortenManagementPlan (SMP)**.

Ook op het **bedrijventerrein** zijn er diverse onderzoeken om te bepalen welke mogelijkheden daar liggen.

Anticiperend op het energienetwerk van de toekomst moet in **nieuwbouwplannen** meer aandacht zijn voor maatregelen om **pieken in het elektriciteitsverbruik** te voorkomen. Dit kan door collectiviteit van warmteoplossingen of door de stimuleren dat energie gebruikt wordt op het moment dat het wordt opgewekt.

Het **Klimaatadaptatieplan Lochem** is met een strategie van 5 leidende principes de basis voor **klimaatadaptief handelen** door de gemeente. Eén daarvan is dat we nieuwbouw, vervangende nieuwbouw, reconstructies en herstructureringen direct klimaatbestendig uitvoeren.

Sinds 2022 vergroten we met de **jaarlijkse Klimaatcampagne** op een praktische manier de bewustwording over de weersextremen en wat je daar als inwoner en bedrijf zelf aan kunt doen. In 2025 breiden we de campagne uit met een of twee **buurtacties**, samen met Lochem Weet van Water & Groen, de Woningcorporaties, Welzijn Lochem, LochemEnergie, Circulus en Stichting Steenbreek. Dit jaar begint de **nieuwe ronde klimaatstresstesten**. De resultaten zijn de basis om medio 2026 de acceptatiedialoog (zgn. risicodialoog) te voeren met de lokale en regionale stakeholders. Dit leidt tot een lokaal en regionaal **Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie**.

Recent heeft het college ingestemd met voortzetting van de bestuurlijke **samenwerking Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek & Liemers**, voor de gezamenlijke ontwikkeling van een klimaatbestendige regio. Het programmaplan 2025-2026 geeft inzicht in de acties die de samenwerkende partijen in deze periode oppakken.

De lopende vertaling van het landelijke kader **Water en Bodem Sturend** naar een regionaal toegespitst kader zal in de 2e helft van 2025 een **integrale signaleringskaart** opleveren. Deze is zeer bruikbaar voor de te nemen afwegingen in welke planontwikkeling dan ook.

Wat willen we bereiken?

We willen in Lochem doen wat goed is voor de inwoners, het klimaat, bodem, water en biodiversiteit. Voor energie opwek heeft de coalitie in het pluspuntenakkoord toegevoegd dat Lochem energieneutraal wordt in 2050. Wij voeren dat akkoord zo goed mogelijk uit, startpunt hiervoor is de RPE met ambities voor duurzame opwek uiterlijk in 2035. In de routeplanner naar energieneutraliteit maken we de weg naar 2050 concreter.

We willen dat iedereen kan meedoen aan de energietransitie. Projecten voor lokaal eigendom en het subsidiepakket voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen moeten de energierekening

betaalbaar maken en de duurzame opwek stimuleren. Daarbij komen de winsten ten goede van de lokale bevolking.

We streven naar een circulaire samenleving. De rol voor circulair bouwen en ontwikkelen wordt steeds groter. Aandacht voor circulariteit moet leiden tot een bewustere consumptie en hergebruik van goederen zodat afvalstoffen tot het minimum beperkt worden.

Het doel van klimaatadaptatie is minimale maatschappelijke schade door klimaatverandering. Onze ambitie is een klimaatadaptieve inrichting in 2050. Dit betekent dat we in een veranderend klimaat prettig kunnen blijven leven, wonen en werken in Lochem. In het klimaatadaptatieplan zijn maatregelen opgenomen waarmee we stappen zetten om deze ambitie te halen.

Aandacht voor klimaat, energie en milieuaspecten bevordert de gezondheid van onze inwoners.

Draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ombuigingen

29. Verduurzaming en modernisering De Beemd (scenario 4)

Korte toelichting

De verduurzaming en modernisering van De Beemd ronden we in 2027 af in plaats van in 2026. De afschrijving van de investering start daarmee in 2028. Het begrote bedrag aan afschrijvingslasten in 2027 van € 350.000 valt vrij.

Effect

Door de verduurzaming en modernisering wél uit te voeren, ontstaat voor de inwoners een sportcomplex dat én up-to date is én voor de gemeenschap voordeliger in de exploitatie is.

Bedrag

Incidenteel in 2027 € 350.000.

62. Buurt Energie Strategie - aan de slag

Korte toelichting

In samenwerking met LochemEnergie en de gemeente zijn diverse buurten en wijken actief om verduurzamingsinitiatieven op te starten. De initiatieven kennen een grote variatie en kunnen gericht zijn op individuele verduurzamingstrajecten, collectieve inkoop van isolatiemaatregelen tot initiatieven op het gebied van warmtevoorzieningen, landschapsherstel of de waterhuishouding. De gemeente ontvangt uitvoeringsgelden van de Rijksoverheid (SPUK CDOKE) voor activiteiten gerelateerd aan duurzaamheid. Ook deze initiatieven worden gedekt door de CDOKE gelden.

Hierdoor kan het reguliere budget vervallen. De CDOKE-gelden zijn toegezegd tot en met 2030, daarna is de continuering nog onzeker. Indien het kabinet besluit de regeling aan te passen, dient er gezocht te worden naar een nieuwe dekking voor deze uitgaven.

Effect

We snijden niet in de uitgaven, de huidige activiteiten voeren we uit zoals in de bestaande situatie. Inwoners ondervinden geen effect van deze maatregel.

Bedrag

Het gaat om een structurele ombuiging van € 30.000.

63. Duurzaamheid**Korte toelichting**

De gemeente heeft als doelstelling om energieneutraal te zijn in 2050. Hiervoor maken we gebruik van technische inhuur voor projecten/initiatieven, verkrijgen we informatie en kunnen we monitoren middels abonnementen. De gemeente ontvangt uitvoeringsgelden van de Rijksoverheid (SPUK CDOKE) voor activiteiten gerelateerd aan duurzaamheid. Ook de technische inhuur wordt gedekt door de CDOKE gelden.

Hierdoor kunnen reguliere budgetten (deels) vervallen. De CDOKE-gelden zijn toegezegd tot en met 2030, daarna is de continuering nog onzeker. Indien het kabinet besluit de regeling aan te passen, dient er gezocht te worden naar een nieuwe dekking voor deze uitgaven.

Effect

We snijden niet in de uitgaven, de huidige activiteiten voeren we uit zoals in de bestaande situatie. Inwoners ondervinden geen effect van deze maatregel.

Bedrag

Het gaat om een structurele verlaging vanaf 2026 met € 43.226.

64. Verlenging coördinatie energiecoaches**Korte toelichting**

Samen met LochemEnergie heeft de gemeente een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor de coördinatie van de vrijwillige energiecoaches. De energiecoaches geven advies aan inwoners over energiebesparing. Voor hun werkzaamheden is studie, materiaal maar ook professionele begeleiding noodzakelijk. De gemeente ontvangt uitvoeringsgelden van de Rijksoverheid (SPUK CDOKE) voor activiteiten gerelateerd aan duurzaamheid. Ook deze initiatieven worden gedekt door de CDOKE gelden.

Hierdoor kan het reguliere budget vervallen. De CDOKE-gelden toegezegd tot en met 2030, daarna is de continuïteit nog onzeker. Indien het kabinet besluit de regeling aan te passen, dient er gezocht te worden naar een nieuwe dekking voor deze uitgaven.

Effect

We snijden niet in de uitgaven, de huidige activiteiten voeren we uit zoals in de bestaande situatie. Inwoners ondervinden geen effect van deze maatregel.

Bedrag

Het gaat om een structurele ombuiging vanaf 2026 van € 30.000.

HOOFDSTUK 2 THEMA GEZOND EN VITAAL LEVEN

Inleiding

Gezondheid is ons belangrijkste bezit, zowel als mens en als samenleving. Gezondheid betekent meer dan alleen niet ziek zijn. Het voorkomen van gezondheidsproblemen helpt ons om vitaal te blijven en de kwaliteit van leven te verbeteren.

We willen een gezond en vitaal leven makkelijker maken. Verschillende acties op het gebied van leefstijl zijn belangrijk om de kwaliteit, toegankelijkheid en duurzaamheid van de Nederlandse zorg in de toekomst te garanderen. We werken aan een sterke en veerkrachtige samenleving in Lochem, met goede netwerken en een sterke sociale basis. De Sociaal Economische Raad (SER) benadrukt in haar rapport 'Gezond opgroeien, wonen en werken' (SER, december 2023) het belang van gezondheidsbevordering. Door in te zetten op gezondheidsbevordering worden inwoners veerkrachtiger. Dit stelt hen in staat meer bij te dragen aan de samenleving en de arbeidsmarkt, nu en in de toekomst.

Een brede blik op gezondheid en het bevorderen van gezondheid noemen we 'Gezondheid in alle beleidsdomeinen'. Vanuit verschillende invalshoeken, zoals de gezondheidszorg, het sociaal domein of de fysieke leefomgeving, werken we aan gezondheid en vitaliteit.

Trends

1. Vergrijzing Lochemse samenleving

De gemeente Lochem is meer dan gemiddeld vergrijsd vergeleken met de rest van Nederland en zelfs ten opzichte van de provincie Gelderland. Daarnaast ligt er nog een sterke toename van de vergrijzing in het vooruitzicht van de huidige inwoners tussen de 50-75 jaar. De Lochemse inwoners in de leeftijdsgroep van 20 - 50 jaar zijn daarentegen flink ondervertegenwoordigd.

Lochemse ouderen hebben meestal een hogere economische status dan ouderen in omliggende gemeenten. Zij zijn over het algemeen iets gezonder en vitaler dan leeftijdsgenoten met een lagere sociaaleconomische status.

2. Toegankelijkheid, kwaliteit, beschikbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staat landelijk en ook op lokaal niveau onder grote druk

Met een toenemend aantal ouderen, die ook steeds langer leven, stijgt het beroep op de zorg. Terwijl er steeds minder beschikbare arbeidskrachten in de zorg zijn. Landelijk, maar zeker ook in de gemeente Lochem staat de toegankelijkheid van de zorg voor iedereen die dat nodig heeft steeds meer onder druk.

3. Individualisering blijft stijgen

Individualisering binnen de samenleving is niet nieuw. Maar de gevolgen worden wel steeds meer zichtbaar. Veel sportverenigingen krijgen minder leden, ook in de gemeente Lochem. Vrijwilligerswerk verandert. Traditionele sociale verbanden verdwijnen. Jongeren en ouderen zijn steeds meer op zichzelf aangewezen. Digitalisering (gesloten loketten, online boodschappen doen) biedt innovatieve oplossingen, maar zorgt ook voor minder persoonlijke contacten.

4. Toename laaggeletterdheid, afname basisvaardigheden

In Nederland zijn 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder laaggeletterd. In Lochem gaat het om ongeveer 3.000 inwoners. Laaggeletterdheid komt meer voor onder laagopgeleiden, ouderen en migranten. Wie kan lezen, schrijven, rekenen en digitaal vaardig is, kan meedoen in de samenleving. Deze basisvaardigheden zijn heel belangrijk als het gaat om bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond leven.

5. Meer aandacht voor mentaal welzijn

In de afgelopen jaren, met name na de corona-jaren, is er meer aandacht voor mentaal welzijn van zowel jongeren als volwassenen. Bij mentaal welzijn gaat het om tevredenheid, geluk,

kwaliteit van het leven etc.

6. Opkomst innovatieve oplossingen (e-health)

De schaarste op de arbeidsmarkt dwingt tot innovatieve oplossingen, onder andere in de zorg. In Lochem is de pilot met robot-stofzuigers afgerond. De uitkomsten van de evaluatie zijn positief. De intentie is om door te gaan met de inzet van robot-stofzuigers. Ook in andere sectoren van de zorg wordt geëxperimenteerd met de inzet van digitale oplossingen.

7. Groei van aanbod duurzaam, gezond en lokaal voedsel

Een groeiende groep mensen in Nederland richt zich om verschillende redenen op het zelf telen, verwerken en vermarkten van lokaal voedsel. Met respect voor de mens, de natuur en het landschap. Een aantal van deze nieuwe initiatieven zoekt een directe verbinding met inwoners. Voor bijvoorbeeld financiële participatie, als vrijwilliger op het land of als afnemer van producten. Voedsel raakt een groot aantal Werelddoelen en sluit daarmee aan op het gezond en vitaal leven van onze Lochemse inwoners.

Ontwikkelingen

1. Zorg voor iedereen in de samenleving organiseren (IZA); onzekerheid over financiering na 2026

In 2023 is het Integraal Zorgakkoord (IZA) getekend. Het doel is dat de zorg in 2040 optimaal bijdraagt aan het gezond samenleven van alle mensen in Nederland. Dit moet gebeuren met dezelfde hoeveelheid mensen en middelen als nu, en met zo min mogelijk impact op klimaat en milieu. In het IZA staat dat we de samenwerking tussen verschillende partners in onze regio moeten bevorderen. Er is een regiobeeld, een regioplan en een werkagenda opgesteld.

Tijdens het opstellen van de werkagenda bleek dat de effecten van de IZA-plannen op het sociaal domein groter zijn dan gedacht. Gemeenten moeten veel betalen, maar krijgen hiervoor niet genoeg geld. Dit is een onderwerp van gesprek tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie, maar er is nog geen oplossing. Het is nog onduidelijk of en hoe de IZA-plannen na 2026 worden uitgevoerd.

2. Inwoners leven gezond en er is een sterke sociale basis (GALA); onzekerheid over financiering na 2026

Op 3 februari 2023 is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) opgesteld. Het doel is een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde omgeving met een sterke sociale basis. Partijen werken samen aan de doelen, wat bijdraagt aan de beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en preventie. Dit akkoord biedt de basis voor een samenhangend gezondheidsbeleid, met een lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en een sociale basis. Het GALA geeft invulling aan de afspraken in het IZA over regionale samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten. De lokale agenda bestaat deels uit al ingezette activiteiten. Nieuwe activiteiten worden gefinancierd uit GALA middelen en indien nodig aangevuld met bestaande budgetten.

Het is nog onduidelijk of en hoe GALA na 2026 wordt ingevuld, zowel financieel als de rol van de gemeenten.

3. Betaalbare en beschikbare Jeugdzorg

De Hervormingsagenda Jeugd bevat afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te maken. Gemeenten en het rijk gaan investeren in de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Het doel is dat deze zorg beter beschikbaar blijft. Er wordt ingezet op minder papierwerk en administratie, zodat medewerkers hier minder tijd aan kwijt zijn. Ook worden wijkteams versterkt en samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs verbeterd. Uithuisplaatsingen worden zoveel mogelijk voorkomen. Deze ontwikkeling vraagt extra inzet van jeugdconsulenten.

4. De GGD Noord- en Oost Gelderland (NOG) staat onder druk

GGD- NOG staat onder grote druk. Zowel vanuit gemeenten als vanuit de centrale overheid krijgen zij te maken met bezuinigingen. Het is nog onduidelijk wat de precieze gevolgen zijn voor de bedrijfsvoering en dienstverlening van de GGD.

5. Meer aandacht voor mentaal welzijn

In 2024 is het initiatiefvoorstel suïcidepreventie aangenomen. Mentaal welzijn is hierin een belangrijk thema. Gemeenten moeten een aanpak ontwikkelen voor suïcidepreventie. Samen met drie andere

gemeenten zijn we in 2024 gestart met een brede aanpak suïcidepreventie. Tot en met 2026 wordt dit betaald vanuit middelen voor maatschappelijke opvang-begeleid wonen (MOBW) en GALA-gelden. Wanneer de wettelijke kaders en middelen bekend zijn, komen we met een voorstel voor een structurele aanpak suïcidepreventie.

6. Groei van lokale voedselinitiatieven

In Lochem groeit het aantal lokale voedselinitiatieven. Inclusie is hierbij belangrijk: iedereen mag meedoen. Voedselinitiatieven dragen bij aan bewustwording van een gezonde leefstijl en waar je voedsel vandaan komt. Inwoners voelen zich hierdoor meer verbonden met de omgeving. Met het toenemen van lokale initiatieven raken meer inwoners betrokken. In het bedrijfsrestaurant wordt inmiddels duurzaam, lokaal geproduceerd en gezond voedsel aangeboden.

Doelen

Een samenleving waarin iedereen mee kan doen

We willen een samenleving waarin iedereen zelf de regie heeft en houdt, zolang als het kan, op een manier die bij hen past. Naoberschap, omzien naar elkaar, is hierbij heel belangrijk. Jongeren en ouderen moeten zo lang mogelijk prettig, veilig, zelfstandig en samen kunnen wonen en meedoen. Initiatieven vanuit de samenleving om dit te behouden of te bevorderen, steunen we als gemeente van harte. Zelf invulling geven aan je leven gaat beter als je dat samen met je directe omgeving kunt doen, bij voorkeur in goede gezondheid. Als gemeente willen we bijdragen aan de best mogelijke zorg die toegankelijk is voor jong en oud. Lukt dat niet meer? Dan kijken we als gemeente naar passende ondersteuning, met oog voor de menselijke maat.

Onze doelen zijn:

- Het blijvend versterken van de sociale basis, voor een veerkrachtige Lochemse samenleving.
- Sport en bewegen stimuleren.
- Het preventief bevorderen van gezondheid.

Lopende activiteiten

-

Draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

HOOFDSTUK 3 THEMA LEEFBARE KERNEN

Inleiding

Leefbare kernen zijn belangrijk voor het welzijn van de mensen die er wonen en werken. De identiteit van onze gemeente kenmerkt zich door naoberschap. Naoberschap houdt in dat men naar elkaar omkijkt, voor elkaar klaarstaat en elkaar bijstaat met raad en daad. Dit vormt ook een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid in de kernen. De leefbaarheid van kernen staat echter onder druk. Ook vanuit de Rijksoverheid is de aandacht voor leefbaarheid voor kernen op het platteland toegenomen. Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit, dat is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV (During, 2022), is gebleken dat de overheid meer verantwoordelijkheid moet nemen om de leefbaarheid op het platteland te waarborgen. Het gaat om het stimuleren van economische ontwikkeling, behoud van voorzieningen, het stimuleren van sociale cohesie, te zorgen voor een voldoende gevarieerd woningaanbod en groei in balans. Belangrijke aanbeveling van het onderzoek van de WUR is om bewoners meer te betrekken bij de opgaven. Dit sluit aan bij onze ambities om vanuit participatie en verbinding te werken. Op deze manier zorgen we ervoor dat onze dorpen en het omliggend buitengebied leefbaar blijven voor toekomstige generaties.

Trends

Een trend is een langdurige, blijvende verandering in een bepaalde richting waarop wij geen invloed hebben.

1. Steeds meer ouderen en minder jongeren

De groep vijftigers en zestigers is zeer groot in de gemeente, terwijl het aandeel jonge mensen tussen de 20 en 40 relatief klein is. De komende decennia zal het aantal ouderen toenemen. Dit heeft impact op de leefbaarheid van de kernen. Jongeren die in de verschillende kernen willen blijven hebben moeite om een geschikte woning te vinden. Om jongeren te kunnen behouden is het noodzakelijk dat er meer betaalbare woningen komen.

2. Kleinere huishoudens

Door de sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens en – in mindere mate – toename van het aantal eenoudergezinnen is sprake van gezinsverdunning. Daardoor neemt het aantal huishoudens toe. Eenpersoonshuishoudens zijn voornamelijk ouderen en jongvolwassenen.

De komende twintig jaar wordt een sterke stijging voorzien in het aandeel alleenstaande 75-plussers.

3. Individualisering van de samenleving

Individualisering van de samenleving is van invloed op de sociale cohesie in de dorpen. Daar tegenover staat het naoberschap, naar elkaar omzien en voor elkaar klaarstaan. Dat is een belangrijke kwaliteit die we moeten koesteren.

4. Voorzieningen in de kernen staan onder druk

De afname van met name commerciële voorzieningen wordt beïnvloed door schaalvergroting, toegenomen mobiliteit en verandering in consumentengedrag. Verlies aan voorzieningen, zoals winkels en horeca treft vooral de niet mobiele en oudere mensen die geen (niet meer) autorijden. Verder is meer aandacht nodig voor de negatieve spiraal die het verlies aan voorzieningen met zich mee kan brengen voor de leefbaarheid en de impact die dat weer heeft op bijvoorbeeld sportverenigingen, scholen etc.

5. Klimaatverandering

Klimaatverandering zoals meer heftige regenbuien en soms hete dagen betekent dat we onze buitenruimte hierop in moeten richten. Dit noemen we klimaatadaptatie. Dit biedt kansen om meer groen toe te voegen en aantrekkelijke plekken te creëren om elkaar te ontmoeten.

Ontwikkelingen

Een ontwikkeling is een verandering waarop wij wel invloed hebben.

1. De betaalbaarheid van onze woningvoorraad staat onder druk

De woningvoorraad in de gemeente bestaat voornamelijk uit grondgebonden koopwoningen, waarvan een groot gedeelte bestaat uit relatief grote vrijstaande woningen. Circa 12 % van de woningvoorraad bestaat uit appartementen. Het aandeel sociale huurwoningen van de woningcorporaties is met 17 % erg bescheiden. We zetten actief in op het realiseren van een gevarieerd woningaanbod in de kernen. Met specifiek aandacht voor het realiseren van sociale huur en betaalbare koopwoningen en middenhuur. In het programma Volkshuisvesting wordt dit verder uitgewerkt.

2. Behoud levendig centrum of een levendig dorpshart

We hebben aandacht voor de zorg die vanuit verschillende kernen wordt geuit over ontwikkelingen in de centra en of die passen bij 'leefbare kernen' in de toekomst. Nadruk ligt op invulling van panden en locaties na het vertrek van winkels, horeca en andere voorzieningen. De vraag die op speelt is of de bestaande regelgeving, vanuit bestemmingsplannen, nog wel aansluit bij de ontwikkeling van deze tijd en de wensen die we met elkaar voor de toekomst hebben. Hierbij kijken we met een integrale blik naar de kernen, waarbij de omgevingsvisie de kapstok vormt. In 2025 zijn we gestart met een centrum aanpak in de kernen Laren en Lochem en volgt ook Gorssel.

3. Beeldkwaliteit kernen

Door losse ontwikkelingen en aanvragen staan de beeldkwaliteit en de identiteit van de verschillende kernen soms onder druk. In aanvulling op de kwaliteiten en kenmerken van de verschillende dorpen en de stad Lochem zoals opgenomen in de omgevingsvisie, zien we kansen om de stedenbouwkundige en landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken, kwaliteiten en kansen verder uit te werken. We willen de beeldkwaliteit en identiteit van onze kernen behouden en te versterken.

4. Regionale woningbouwopgave na 2030

Naast onze woningbouwopgave tot en met 2030, zoals vastgelegd in de omgevingsvisie, kijken we ook alvast vooruit naar de woningbouwopgave in de periode daarna. Om te groeien naar 40.000 inwoners in 2040, is het van belang ook in de periode na 2030 extra woningen toe te voegen. Gemeente Lochem wil de stad Lochem laten groeien en bij alle dorpen zorgen voor een gevarieerd woningaanbod. Dat is belangrijk voor het behoud van de voorzieningen en de leefbaarheid. Samen met de Regio Stedendriehoek wordt gewerkt aan een Ontwikkelperspectief 2050 om de landelijke woningbouwopgave te onderzoeken. Hierbij zijn bereikbaarheid, leefbaarheid en identiteit van de verschillende gebieden belangrijke uitgangspunten. Groei in balans. Dit sluit aan bij de ambitie uit de omgevingsvisie om als gemeente te groeien naar 40.000 inwoners.

5. Dorpendeal

De provincie Gelderland biedt kernen/wijken de mogelijkheid om samen met inwoners, de gemeente, ondernemers en maatschappelijke organisaties afspraken te maken om samen te werken aan de (sociale) verbondenheid van een wijk of dorp. De subsidie van de provincie is gebaseerd op cofinanciering. Verschillende kernen zijn bezig met een dorpendeal. Er is geen structureel budget beschikbaar voor financiële ondersteuning van wijken- en dorpendeals. De aanvrager zal eerst op zoek moeten naar cofinanciering bij subsidieverstrekkers zoals fondsen, particulieren, lokale partijen of bedrijven etc. Per aanvraag wordt afgewogen of hiervoor incidenteel middelen vrijgemaakt kunnen worden. Voor dit maatwerk zijn de uitgangspunten vastgelegd.

Wanneer een Dorpendeal meer concreet is uitgewerkt en de provincie ook haar medewerking toezegt, komen we met een raadsvoorstel.

Doelen

De doelen bij het thema leefbare kernen hebben een directe relatie met de zes hoofdambities uit de omgevingsvisie.

1. In Lochem is het fijn wonen en leven

Om de leefbaarheid op peil te houden zetten we in de verschillende kernen in op woningbouw. We zorgen voor een gevarieerd woningaanbod, in onze kernen, wijken en buurten. Hierdoor kunnen jongeren blijven wonen en terugkeren in de dorpen waar ze zijn opgegroeid en iedereen oud kan worden in zijn eigen omgeving.

Dit is ook belangrijk om de voorzieningen in stand te houden en de sociale cohesie te versterken. Als voorzieningen in een kern niet in stand gehouden kunnen worden zorgen we voor nabijheid en bereikbaarheid van voorzieningen in andere kernen.

2. Lochem is aantrekkelijk en groen

Lochem heeft een groene leefomgeving die door veel mensen wordt gewaardeerd. Dit draagt bij aan leefbare kernen, waar het fijn wonen is. Ook de vele cultuurhistorische elementen dragen bij aan de identiteit en herkenbaarheid.

3. Lochem is ondernemend en uitnodigend

We zetten in op een levendig centrum of levendig dorpshart met ruimte voor lokale evenementen en het versterken van de lokale bedrijvigheid met een sociaal en economische binding aan een kern.

4. Lochem is klimaatadaptief en klimaatbestendig

Levendige kernen zijn klimaatadaptief ingericht en bewoners zijn betrokken bij lokale energiestrategieën.

5. Lochem is veilig, gezond en inclusief

Leefbare kernen zijn kernen die voor iedereen toegankelijk zijn en waar iedereen mee kan doen en waar de openbare ruimte veilig is en uitnodigt om te bewegen.

6. Lochem is bereikbaar en zet in op duurzame mobiliteit

Een goede bereikbaarheid is belangrijk om wonen, werken, voorzieningen, recreatie en onderwijs toegankelijk te houden of te maken voor iedereen.

Lopende activiteiten

-

Wat willen we bereiken?

Leefbare kernen met voldoende groen, ruimte om te bewegen en bereikbare voorzieningen voor een goede gezondheid en welzijn van inwoners.

Inzetten op een gevarieerd woningaanbod, waarin verschillende leeftijden en doelgroepen naast elkaar wonen. Dit biedt een basis voor versterken van het naoberschap.

Veel opgaven kunnen we als gemeente niet alleen oplossen. Samenwerken met maatschappelijke partners is hierbij noodzakelijk. Denk aan woningbouwcorporaties, onderwijsinstellingen, zorgverzekeraars, dorpsraden, lokale ondernemersverenigingen, maar ook de regio Stedendriehoek, provincie etc.

Draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ombuigingen

30. MFA Gorssel

Korte toelichting

Op grond van het raadsbesluit van 18 december 2023 werken wij aan de ontwikkeling van de MFA in Gorssel. Het voorlopig ontwerp voor dit gebouw is in de maak. In dit proces is ruimte ingebouwd voor een zorgvuldig participatietraject.

De oorspronkelijke planning van oplevering ging uit van medio 2027. Een realistische blik op deze planning, naar de situatie van nu, leert dat meer tijd moet worden ingeruimd voor participatie en eventuele bezwaartermijnen. De geplande realisatie schuift daarmee op naar 2028. De jaarlijkse lasten worden dan in het opvolgend jaar genomen, in 2029.

Effect

Het effect van de maatregel op de inwoners van Gorssel is marginaal. Het voordeel is dat er meer ruimte kan worden ingebouwd voor opvang van onvoorziene vertragingen door planprocedures en er is meer ruimte voor een optimaal participatieproces.

Bedrag

Incidenteel in 2028 € 722.000.

106. MFA Gorssel realisatie; parkeerkelder**Korte toelichting**

Voor de ontwikkeling van de MFA in Gorssel is, op grond van het raadsbesluit van 18 december 2023, in principe gekozen voor een variant die uitgaat van de aanleg van een half ondergrondse parkeergarage. Vanuit het perspectief van bezuinigingen en met het oog op een kwalitatief optimaal ontwerp van het gebouw komen we tot de volgende inzichten:

- Het niet realiseren van de half ondergrondse parkeergarage levert een besparing op in de investering en in de exploitatie van de MFA;
- Het niet realiseren van de parkeergarage geeft mogelijkheden tot een betere verbinding van de MFA met de openbare ruimte. Daarbij zien wij kansen voor goede parkeeralternatieven op maaiveldniveau. Dit in overleg met aangrenzende eigenaren.

Effect

Het effect van de beoogde maatregel is de realisatie van een multifunctioneel gebouw dat een optimalere verbinding heeft met de omgeving/openbare ruimte. In het participatietraject voor inwoners zal dit uitgebreid aan bod komen.

Bedrag

Het niet realiseren van de half ondergrondse parkeergarage levert een besparing op in de investering van netto ongeveer € 1.000.000 (incidenteel). In de exploitatie (kapitaallasten en onderhoudslasten) betekent het een structureel voordeel van ongeveer € 25.000. Te rekenen vanaf het jaar na realisatie. Structureel vanaf 2029 € 25.000

HOOFDSTUK 4 NIEUWE ACTIVITEITEN , ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN

0. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur - Nieuwe activiteiten

Wat willen we bereiken?

Wij willen een krachtige en betrokken samenleving.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

Kroonbenoemde burgemeester

Wat doen we al?

In maart 2025 heeft de commissaris van de Koning een waarnemend burgemeester benoemd voor Lochem. De waarneming duurt tot de installatie van de nieuwe kroonbenoemde burgemeester.

Wat gaan we (extra) doen?

De installatie van een nieuwe kroonbenoemde burgemeester voor Lochem is voorzien in het voorjaar van 2027. De raad dient hiervoor een voordracht vast te stellen. Het proces om tot deze voordracht te komen duurt circa 9 maanden en bestaat uit het opstellen van een profielschets en het selecteren van een kandidaat. Voor dit proces wordt externe begeleiding ingehuurd. De kosten betreffen voornamelijk de begeleiding van het proces, het betrekken van de samenleving en daarnaast extra facilitaire kosten zoals het huren van (externe) locaties.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

De samenleving kan betrokken worden bij het opstellen van de profielschets voor een nieuwe burgemeester. De mate waarin en wijze waarop dit gebeurt, is nu niet nog bekend. Het is aan de nieuwe raad om hierover een besluit te nemen.

Wat kost het?

Incidenteel:

2026 € 10.000

2027 € 15.000

2028 € -

2029 € -

Tablets raadsperiode 2026 - 2030

Wat doen we al?

Conform artikel 3.3.2. Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers dient het college voor raadsleden informatie- en communicatievoorzieningen ter beschikking te stellen. Daar horen ook de bijbehorende abonnementen bij. In Lochem wordt dit ook voor fractievertegenwoordigers ter beschikking gesteld.

Wat gaan we (extra) doen?

In 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen en zijn de huidige middelen afgeschreven. De nieuwe raadsleden en fractievertegenwoordigers krijgen nieuwe apparatuur ter beschikking gesteld.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

Niet van toepassing.

Wat kost het?

Investering € 31.000. De structurele kapitaallasten bedragen vanaf 2027 € 8.000.

0.1 Bestuur - Ombuigingen**3. College van B. en W. representatie****Korte toelichting**

We steken de representatiekosten van het college soberder in. We stellen ons ten doel 10% op jaarbasis minder uit te geven.

Effect

Inwoners/organisaties waar wij op bezoek gaan, die wij aandacht schenken of door wie wij worden uitgenodigd krijgen een bescheidener cadeau.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 2.000.

4. Eenvoudig schrijven, doen**Korte toelichting**

Het was de afgelopen jaren een extra budget om medewerkers te ondersteunen in het eenvoudig schrijven, B1 niveau. Feitelijk is het opleidingsbudget. Dit extra budget vervalt.

Effect

Daar waar nodig kan een beroep gedaan worden op het opleidingsbudget om een training/cursus "eenvoudig schrijven" te volgen.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 6.417.

0.2 Burgerzaken***Wat willen we bereiken?***

Wij willen een klantgerichte en dienstverlenende organisatie zijn. Voor inwoners, bedrijven en instellingen zijn we de toegang naar de overheid. Zij merken dat wij klantgericht werken en goed toegankelijk zijn, zowel fysiek als digitaal. We hebben kennis van zaken en werken doeltreffend. Als gemeente zijn we voor iedereen duidelijk herkenbaar. We werken verder aan een organisatie die snel handelt en die dichtbij de inwoners staat.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?

Binnen de portefeuille 'Overige gronden en gebouwen' bevinden zich eigendommen die we vaak vanuit strategische overwegingen in bezit houden. Als het bezit niet langer nodig is, onderzoeken we of we eigendom kunnen verkopen. We onderhouden onze eigendommen en verhuren of verpachten deze. Zo houden ze hun waarde. Dat is gunstig als we ze later toch verkopen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

1. Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Een veilige woon- en leefomgeving.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen een zo veilig mogelijke leef- en werkomgeving voor inwoners en bedrijven. Veiligheid is een relatief en moeilijk begrip. Relatief, omdat iemand een onveilig gevoel kan hebben terwijl het wel veilig is, of omgekeerd. Moeilijk, omdat er veel zaken zijn die een veilige omgeving en een veilig gevoel kunnen beïnvloeden.

Om een zo veilig mogelijke gemeente te kunnen zijn, werken we samen.

Vaste partners zijn Politie, Openbaar ministerie, buurgemeenten, Veiligheidshuis, Veilig Thuis, Halt, Stichting Welzijn Lochem, 't Baken, Viverion, IJsseldal Wonen, Habion, GGD en de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG).

Met de VNOG werken we vooral samen op het gebied van de fysieke veiligheid en crisisbeheersing.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

1.2 Openbare orde en veiligheid - Ombuigingen

6. Alcoholwet

Korte toelichting

We nemen de jaarlijkse opbrengsten voor leges Alcoholwet op in de begroting. Deze opbrengsten zijn niet nieuw en worden ook niet groter, maar werden voorheen niet opgenomen in de begroting.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 5.000.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1 Verkeer en vervoer - Nieuwe activiteiten

Wat willen we bereiken?

In 2025 vallen door verkeersveiligheidsmaatregelen minder verkeersslachtoffers. Het onnodig gebruik van auto's dringen we terug. Fietsverkeer (zowel woon-werk als recreatief) stimuleren we.

Weggebruikers voelen zich veilig en/of zijn zich bewust van een onveilige situatie. Dat doen we door een goede weginrichting die past bij de functie van de weg.

Er is een goede afwikkeling van lokaal en regionaal verkeer op gemeentelijke en provinciale wegen, met minimale belemmeringen. We hebben verkeersveilige wegen, met bruggen, tunnels en viaducten. Het onderhoud past bij de intensiteit van het weggebruik en de snelheden die gereden mogen worden. De openbare verlichting voldoet aan het digitale beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte'.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

Netwerkstudie toevoerroute F348 en omgeving Epse

Wat doen we al?

Samen met de provincie Gelderland en de gemeenten Deventer en Zutphen werken we aan de realisatie van de doorfietsroute, de F348. Onderdeel van het verbeteren van de route tussen Zutphen en Deventer is het maken van een nieuwe fietstunnel ten zuiden van Epse. Deze tunnel wordt aangelegd voor het verbeteren en versnellen van de doorgaande fietsroute. Onderdeel van de opgave F348 is het aanleggen of verbeteren van de toevoerroutes richting de F348. Lochem wil de fietsverbindingen vanuit Epse naar de doorfietsroute F348 en Deventer via het A1 Bedrijvenpark verbeteren. In het uitvoeringsprogramma van het Fietsplan Lochem is hiervoor een netwerkstudie opgenomen om te verkennen hoe deze routes het beste kunnen worden ingepast en vormgegeven.

Wat gaan we (extra) doen?

De netwerkstudie naar de toevoerroutes gaan we doen om de fietsverbindingen van en naar Epse beter aan te laten sluiten op het hoofdfietsnetwerk en belangrijke bestemmingen in de omgeving. Met een netwerkstudie analyseren we diverse fietsroutes met als doel om ze beter op mekaar aan te laten sluiten. Eerst kijken we naar de bestaande fietsroutes en bestemmingen. Als uitkomst komen mogelijk nieuwe verbindingen of benodigde aanpassingen aan bestaande wegen of paden. Met een netwerkstudie kijken we naar de routes en bepalen we of er in het routenetwerk stukken ontbreken of verbeterd moeten worden. Daarnaast maken we inzichtelijk wat de verschillende onderdelen kosten. Hiermee kan de doelmatigheid van de mogelijke investeringen goed worden afgewogen.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

Bij deze verkenning informeren en raadplegen we stakeholders zoals dorpsraad Epse-Joppe, de Fietzersbond, A1 bedrijvenpark, projectgroep FN348 en de inwoners van Epse en ruime omgeving. De genoemde organisaties zijn ook nauw betrokken bij de provinciale projecten naar de FN348 en de verbetering van de N348 Epse-A1.

Wat kost het?

Incidenteel in 2026 € 25.000.

Epse - A1

Wat doen we al?

Samen met de gemeente Deventer en de provincie Gelderland is een verkenning uitgevoerd naar de beste oplossing voor een vlottere en veilige doorstroming van de N348 tussen Epse en de aansluiting van de A1. Hier wordt ook de nieuwe aansluiting van het A1 Bedrijvenpark en de doorfietsroute F348 ingepast.

Wat gaan we (extra) doen?

De verkenning heeft de urgentie duidelijk gemaakt voor de problematiek op het wegvak en heeft na uitgebreide gesprekken met de omgeving een voorkeursvariant opgeleverd. De voorkeursvariant zorgt voor een vlotte en veilige doorstroming en zorgt voor een goede landschappelijke inpassing en verbetering van de leefbaarheid. Voor de realisatie van dit project hanteren we als verantwoordelijke wegbeheerders van de verschillende wegen de poten-theorie. Hierbij is het principe dat iedere wegbeheerder verantwoordelijk is voor zijn eigen onderdeel van de aansluiting en van zijn eigen wegvak.

Als afronding van de verkenning gaan we een samenwerkingsovereenkomst aan met de provincie Gelderland en de gemeente Deventer over de volgende stap in het proces. In de volgende stappen wordt het project nader uitgewerkt tot uiteindelijk een definitief ontwerp en inpassingsplan. Op dat moment zijn ook de precieze kosten (verdeling) in beeld. Met het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst conformeren wij ons aan de realisatie van dit project.

In 2025 zal besluitvorming en afronding van de omgevingsconsultatie plaatsvinden. In 2026 en 2027 vind de nadere uitwerking en planologische procedure plaats. Vanaf 2028 kan het project worden uitgevoerd.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

Om te komen tot een voorkeursontwerp is er afgelopen twee jaar met verschillende organisaties en inwoners afgestemd. Hierbij is een klankbordgroep actief, die meekijkt in het proces en de verschillende ontwerpstappen. In de klankbordgroep zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: Dorpsraad Epse-Joppe, Fietzersbond, A1 Bedrijvenpark, LTO Noord en Cumela, Stichting behoud natuur en landschap Woon- en leefklimaat Buitengebied Epse, Stichting IJssellandschap en stichting Das en Boom. Daarnaast zijn er diverse gesprekken geweest met bewonersgroepen langs de weg in verband met de verschillende belangen die ze kennen bij het uitbreiden van de capaciteit van de weg en het gebruik van de aansluitingen. Er zijn algemene inloopbijeenkomsten geweest voor alle belanghebbenden en geïnteresseerden. Bij de uitwerking van het ontwerp en voorbereiding van de realisatie worden alle betrokkenen op de hoogte gehouden en waar nodig en gewenst geconsulteerd.

Wat kost het?

Incidenteel in 2028 € 5.000.000 eenmalige bijdrage aan de provincie Gelderland, ten laste van de algemene reserve.

Verbreden onverharde fietspaden

Wat doen we al?

De gemeente Lochem kent een uitgebreid recreatief fietsnetwerk. In 2024 stelden we het Fietsplan Lochem 2024 -2035 op. Het recreatieve fietsnetwerk neemt hier een belangrijke plek in. Het verbeteren van het recreatieve netwerk is een van de speerpunten van het fietsplan.

Wat gaan we (extra) doen?

We onderzoeken op welke belangrijke (toeristische) schakels behoefte is aan het verbeteren van het recreatieve fietsnetwerk. We richten ons daarbij voornamelijk op de onverharde fietspaden. We kijken hoe we deze schakels kunnen optimaliseren, bijvoorbeeld door de fietspaden te verbreden of door een andere verharding (zoals Achterhoek Padvast) toe te passen. We geven daarmee een impuls aan het fietsen in Lochem en geven invulling aan de in 2024 aangenomen motie "verbreden onverharde fietspaden".

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

We betrekken stakeholders, zoals de fietzersbond en Achterhoek toerisme, bij de uitwerking. De

uitvoering stemmen we af met aanwonende van de betreffende zandwegen. We passen hier de treden 'informerende' en 'raadplegen' van de participatieladder toe.

Wat kost het?

Incidenteel in 2026 en 2027 € 150.000.

2.1 Verkeer en vervoer - Ombuigingen

8. Bezuiniging DVO Circulus

Korte toelichting

Circulus verzorgt het dagelijks onderhoud en serviceonderhoud aan onze openbare ruimte conform afspraken uit het IBOR-plan uit 2019. In samenspraak geven we nadere invulling aan een jaarlijkse bezuiniging. O.a. verlagen we de frequentie van het maaien van grasvelden, in centrumgebieden gaan we van onderhoudsniveau A naar onderhoudsniveau B, bijvoorbeeld bij onkruidbeheersing, straatvegen en zwerfvuil. Ook besparen we op de bestrijding van de eikenprocessierups. Gezien het totale pakket aan werkzaamheden dat valt onder de DVO is in afstemming met Circulus een bezuiniging te realiseren door optimalisaties in de uitvoering waarmee een taakstelling van ten minste € 200.000 het vertrekpunt is voor de DVO 2026. De invulling van de bezuiniging leggen we vast in de Dienstverleningsovereenkomst 2026. We schouwen maandelijks op de beeldkwaliteitsafspraken en sturen bij waar nodig

Effect

De bezuiniging heeft beperkte invloed op de beeldkwaliteit. Het beeldkwaliteitsniveau in de centrumgebieden (kernen en omgeving gemeentehuis) verlagen we met één niveau van A naar B. Hiermee houden we het niveau van de gehele openbare ruimte op een voldoende niveau en voorkomen we een algehele achteruitgang of verloedering van de openbare ruimte. Zo blijft de Lochemse openbare ruimte aangenaam om in te verblijven, te bewegen en te ontmoeten.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 200.000.

9. Asfaltwegen

Korte toelichting

Het beheerplan Wegen 2025 - 2030 ondersteunt ons in het structureel beheren en onderhouden van ons gehele wegenareaal. De opgaven vanuit het beheerplan worden vervat in een Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP). We bezuinigen op dit MJOP. Er wordt bezuinigd op groot onderhoud maatregelen en klein onderhoud maatregelen aan wegen.

Effect

We voeren minder onderhoud uit. Een deel van de wegen blijven hierdoor langer in een slechtere staat. Dit leidt op den duur tot een achterstand in onderhoud. Om een achterstand van de toestand van wegen weer op orde te brengen, dient daarop op enig moment in geïnvesteerd te worden.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 200.000.

11. Verkeerseducatie

Korte toelichting

We halveren de inzet op verkeerseducatie. Dit betekent dat we keuzes moeten maken in welke activiteiten we aanbieden op het gebied van verkeerseducatie. We kiezen voor een soberder educatie programma, waarbij de jonge verkeersdeelnemers prioriteit (blijven) houden. We sluiten zoveel mogelijk aan bij regionale of provinciale activiteiten om kosten te besparen.

Effect

Het effect van deze bezuiniging is dat er minder aanbod zal zijn om verkeersdeelnemers kennis en vaardigheden aan te bieden om veilig deel te nemen aan het verkeer. Door een soberder verkeerseducatie programma aan te bieden is er minder ruimte om bijvoorbeeld verkeersdeelnemers bewust te maken van het eigen verkeersgedrag.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 20.000.

12. Vergunning nutsbedrijven**Korte toelichting**

Nutsbedrijven dienen een vergunning aan te vragen voor het aanleggen en onderhouden van ondergrondse infra in de openbare ruimte. Hiervoor wordt de bovengrond opgebroken om een sleuf te graven en na de werkzaamheden wordt de bovengrond weer teruggebracht. Ter plaatse van de sleuf ontstaat na een bepaalde periode ongelijkheid in de bovengrond door zettingsverschillen in de ondergrond. Om de bovengrond weer te herstellen wordt daarom aan de nutsbedrijven een degeneratievergoeding opgelegd.

Effect

Nutsbedrijven kennen steeds grotere opgaven door bijvoorbeeld de energietransitie. Hierdoor wordt de bovengrond steeds vaker opgebroken. Daarom is de realistische verwachting dat zolang er grotere opgaven van de nutspartijen zijn, er meer degeneratievergoedingen geïnd kunnen worden.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 200.000.

2.2 Parkeren***Wat willen we bereiken?***

Vooraf in oudere woonwijken en winkelgebieden komen parkeerproblemen voor. Als meer dan 90% van de parkeerplaatsen in gebruik is, is de parkeerdruk hoog. Wij houden regelmatig parkeeronderzoeken. Hiermee stellen we de parkeerdruk vast en sturen we bij om genoeg bereikbare parkeerplaatsen te houden. Verder stellen wij parkeereisen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zo komen er geen nieuwe parkeerproblemen.

Wij zetten in op het bevorderen van elektrische en deelauto's. We bouwen aan een dekkend netwerk voor laadinfrastructuur.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

2.3 Recreatieve havens***Wat willen we bereiken?***

Wij zorgen voor goede voorzieningen voor recreanten in de passantenhaven van Lochem. Zodat we

meer overnachtingen en bezoekers krijgen. We benutten het Twentekanaal dan ook goed voor passanten.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken?

Wij zijn goed bereikbaar over water. De haven aan het Twentekanaal worden vaak gebruikt. Dit is goed voor de economische ontwikkeling, de werkgelegenheid en de leefbaarheid.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

2.5 Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Wij stemmen lokaal en regionaal de verschillende manieren van openbaar vervoer goed op elkaar af. We zetten ons in voor goede voorzieningen voor op- en overstappen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ontwikkelingen

Herinrichting Graaf Ottoweg - Nieuwstad

De afgelopen jaren is er gewerkt aan het toekomstbestendig maken van het centrum van Lochem. Het doel daarbij is de verkeersveiligheid en leefbaarheid van het centrum van Lochem te verbeteren. Er is voor een groot deel invulling gegeven aan de uitvoering van het verkeerstructuurplan centrum Lochem.

Voor het laatste deel van het centrumgebied hebben we in 2024 een gebiedsvisie opgesteld. Dit betreft de Graaf Ottoweg, Nieuwstad (inclusief kruising Barchemseweg/ Zutphenseweg/ Nieuwstad), Smeepoort en de Oosterwal.

In 2025 leggen we de opgestelde gebiedsvisie voor aan de gemeenteraad. Het betreft een omgevingsontwerp inclusief een raming van verschillende varianten, met verschillende keuzes (zoals wel of geen gracht). Vervolgens werken we de gebiedsvisie uit tot een ontwerp en worden de gesprekken met de omgeving opgestart.

Na 2026 wordt tot uitvoering overgegaan. Voor deze herinrichting wordt zoveel mogelijk gebruikt gemaakt van al beschikbare middelen en subsidies, maar zal aanvullend budget noodzakelijk zijn.

Brug Almenseweg

De brug Almenseweg is in slechte staat. De brug is onderdeel van de N826 en ligt over het Afleidingskanaal. Na onderzoek blijkt dat er een bijzondere situatie aan de orde is m.b.t. onderhoudsplichtigen. In de legger van het waterschap en de wegenlegger van de gemeente is beschreven dat de constructie van de brug onderhouden dient te worden door het waterschap en dat de bovenliggende delen van de brug onderhouden dienen te worden door de gemeente. De "gebruiker" van de brug is de Provincie. Gezien de bijzondere situatie is deze brug niet eerder opgenomen geweest in het te onderhouden areaal civiele kunstwerken van de gemeente. In 2025 gaan we in gesprek met het Waterschap Rijn&IJssel en de Provincie Gelderland waarbij het uitgangspunt is om de brug over te dragen aan de Provincie Gelderland. De verwachting is dat er door de Provincie een bijdrage verlangd gaat worden om de brug over te nemen.

3. Economie

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

We streven naar tevreden ondernemers en een goed ondernemersklimaat. Met een groeiend aantal arbeidsplaatsen en mensen die mee kunnen doen. Dit doen we door het uitvoeren van de 'Economische agenda' en het ondersteunen van innovaties. Daarin besteden we ook aandacht aan een specifieke groep ondernemers de agrarische ondernemers en directe verwante ondernemingen. Ze staan op dit moment sterk onder druk vanuit verschillende dossiers zoals stikstof, natuur en landschap. De landbouw is van belang voor Lochem als plattelandsgemeente en speelt een belangrijke rol in het landschap. Daarom besteden we meer aandacht en geld aan deze sector en de ondernemers.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

3.1 Economische ontwikkeling - Ombuigingen

15. Bedrijfsontwikkeling

Korte toelichting

In plaats van jaarlijks over gaan tot het 1 keer per twee jaar organiseren van de Beursvloer. De subsidie BTO (Bevordering Technisch Onderwijs) Berkelstreek halveren en gelijktrekken met de bijdrage die de gemeente Berkelland verstrekt. Op overige kleinere uitgaven is ook aanvullend een beperkte besparing te realiseren.

Effect

De activiteiten van Lochem Doet (o.a. de organisatie van de Beursvloer) bestaan vooral uit uren. Halvering betekent dan ook dat de activiteiten zeer beperkt uitvoerbaar zullen worden. Halvering betekent ook minder opbrengsten voor stichtingen en verenigingen. Halvering van de subsidie BTO Berkelstreek betekent dat wij een gelijke bijdrage gaan leveren als de gemeente Berkelland. Om de basisschoolkinderen hetzelfde aanbod te blijven bieden zullen inkomsten voor de stichting dan elders moeten worden gevonden. Er zal minder ruimte zijn voor economisch onderzoek.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 24.182.

16. Digitaal ondernemers platform (economische agenda)

Korte toelichting

In 2020 is, in navolging van Lochem Spreekt, een Lochem Zaken Panel opgestart. Met dit panel zijn in de afgelopen jaren ondernemers bevraagd op onderwerpen die hen aangaan. In de eerste jaren na oprichting zijn er diverse onderzoeken uitgevoerd vanuit het daarvoor beschikbare budget. Daarna is de onderzoeksfrequentie afgenomen. Er was minder noodzaak voor specifieke onderzoeken. En we willen niet onderzoeken om te onderzoeken.

Effect

Het effect van deze bezuiniging is dat er minder mogelijkheden zijn voor gebruikmaking van dit panel. Minder onderzoeken onder de aangesloten ondernemers. Met het opheffen van dit budget zal er elders (uit andere budgetten of via een aparte aanvraag voor nieuw budget) financiering moeten worden gezocht voor het uitvoeren van nieuwe onderzoeken.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 10.497.

17. Uitvoering dynamische economische agenda

Korte toelichting

Ondernemingsavond 1 keer per 2 jaar organiseren in plaats van ieder jaar.

Er zullen minder onderzoeken worden uitgevoerd voor ruimtelijke economische onderbouwingen.

Effect

Ondernemers zullen ervaren dat er slechts 1 keer per 2 jaar een ondernemersavond wordt georganiseerd. Het contact met de ondernemers en de betrokkenheid van ondernemers in relatie tot de gemeente zal hierdoor mogelijk verminderen. Indien vanuit de ondernemersverenigingen gewenst, kan de bijdrage vanuit ondernemersverenigingen zelf omhoog om de jaarlijkse avond te continueren.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 11.497.

18. Cofinanciering LEADER (2023-2027)

Korte toelichting

LEADER is een 4-jarig Europees subsidieproject (2024 tot en met 2027) waar Lochem via een samenwerking met de regio Achterhoek aan deelneemt. Het project is gericht op plattelandsontwikkeling en steunt initiatieven van inwoners en ondernemers. De Europese bijdrage is door deelname van meer regio's dan verwacht gekrompen met 60%. Omdat er sprake is van een gelijk aandeel gemeentelijke cofinanciering, is ook deze gedaald met 60%. Deze financiële uitgangspositie was bekend vanaf de start van LEADER en gecommuniceerd met deelnemende partijen. Als gevolg hiervan is de minimale en maximale bijdrage voor een project in vergelijking met de vorige LEADER periode naar beneden bijgesteld om meerdere projecten een kans te geven. Met de kennis van nu kunnen we in 2026 en 2027 incidenteel € 58.250 bezuinigen en vanaf 2028 structureel € 121.000, waarvan we in 2029 al € 58.250 al in beeld hadden, per saldo een extra bezuiniging van € 62.750.

Effect

Door het lagere totale subsidievolume kunnen er minder projecten gesteund worden en is er per project minder subsidie beschikbaar.

Bedrag

Incidenteel € 58.250 in 2026 en 2027, structureel vanaf 2027 € 121.000. Omdat we in een eerder stadium al incidenteel in 2029 € 58.250 in beeld hadden, resteert in dat jaar een structureel deel van de bezuiniging van € 62.750.

2026 € 58.250

2027 € 58.250

2028 € 121.000

2029 € 62.750

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?

We willen lokale en regionale bedrijven optimaal faciliteren in hun economische ontwikkeling. Dit doen we door het bieden van ruimte, zodat zij bij groei de kans hebben om in Lochem actief te blijven.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur - Ombuigingen

19. Gebouw Hanzeweg 14M Lochem

Korte toelichting

In het kader van het project Etalage naar de toekomst is het pand aan de Hanzeweg 14m strategisch aangekocht. Het pand was verhuurd maar staat nu leeg. Het pand verkopen we.

Effect

Het verkopen van het pand levert een incidenteel voordeel op en structureel minder onderhoudslasten.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 1.613.

20. Gebouw Markt 2 Lochem

Korte toelichting

Het pand wordt voor meer inkomsten verhuurd dan begroot.

Effect

Meer huurinkomsten dan begroot.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 1.880.

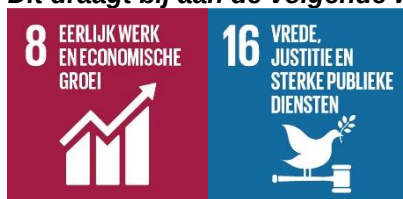
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?

Het zo goed en makkelijk mogelijk helpen van ondernemers door:

- Vaste aanspreekpunten binnen onze organisatie;
- Het doelgericht ondersteunen;
- Hulp te bieden bij het zoeken naar nuttige regelingen voor het bedrijf (subsidies, fondsen, regelgeving, e.d.).

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

3.4 Economische promotie***Wat willen we bereiken?***

We willen een uitstekend voorbeeld zijn voor recreatie en toerisme in Nederland. Meer overnachtingen, evenementen, naamsbekendheid en het bevorderen van het goede gevoel moeten hiervoor zorgen. Dit doen we door het promoten van de gemeente Lochem op het gebied van economie, recreatie en toerisme. We werken daarvoor nauw samen met de andere gemeenten in de Achterhoek.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

3.4 Economische promotie - Ombuigingen**21. Digitaal platform/agenda recreatie, toerisme, cultuur****Korte toelichting**

Sinds enkele jaren is de website/tool www.makkelijkjeevenementaanmelden.nl actief. Deze website is op verzoek van diverse (culturele) organisaties ontwikkeld door de gemeente. Op deze site kunnen o.a. concept-evenementen worden gemaakt zodat andere organisatoren een beeld krijgen welke evenementen er ook zijn gepland in dezelfde periode. Dankzij deze website worden VVV Lochem en andere media-organisaties automatisch op de hoogte gebracht van de georganiseerde evenementen. De tool op deze website heeft het onderhoud en updates nodig. Ook wordt, waar mogelijk, gewerkt aan verbetering/gebruiksvriendelijkheid van de tool. Dit om te zorgen dat steeds meer organisatoren deze gaan gebruiken.

Effect

Het effect van de bezuinigingsmaatregel is dat er geen budget meer beschikbaar is om deze website/tool te onderhouden en/of vernieuwen. De afgelopen jaren zijn er verschillende kleine onderhoudswerkzaamheden verricht. De verwachting is dat er vanaf 2026 groot onderhoud/aanpassing van de tool vereist is om deze werkbaar te houden. We zullen op dat moment een inventarisatie maken van het gebruik en afhankelijk van de uitkomst van een kosten/baten-analyse met een verzoek komen voor incidenteel budget voor een grootschalige aanpassing van het systeem.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 10.333.

108. Forensenbelasting**Korte toelichting**

Het voorstel is de forensenbelasting met 50% te verhogen vanaf 2026. Daarna volgt een jaarlijkse extra verhoging met 5%. De forensenbelasting is in onze gemeente verschuldigd wanneer iemand

meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt voor zichzelf of zijn gezin, zonder dat hij of zij in de gemeente Lochem hoofdverblijf heeft.

Effect

Hogere kosten voor tweede-woning bezitters.

Mogelijk maatregelen van tweede woningbezitters waardoor ze niet meer onder de 90 dagen grens vallen.

Bijkomend (positief) effect is dat reguliere woningen minder interessant worden als tweede woning bezit en daarmee deze woningen beschikbaar blijven/komen voor reguliere woningzoekenden.

Bedrag

2026 € 125.000

2027 € 138.750

2028 € 153.000

2029 € 173.000

109a. Toeristenbelasting

Korte toelichting

De toeristenbelasting in de gemeente Lochem kent verschillende tarieven. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Sommige van deze tarieven liggen onder het regionaal gemiddelde, andere er boven. Wij verhogen de toeristenbelasting vanaf 2026 met 15% ten opzichte van 2025.

Effect

Het risico bestaat dat door verschillende procentuele stijgingen op elkaar te stapelen de hoogste tarieven nog verder uit de pas gaan lopen en overnachten in de gemeente Lochem minder aantrekkelijk wordt. Dit kan betekenen dat toeristen naar andere gemeentes uitwijken. Dat zou dan tot gevolg kunnen hebben dat er toeristenbelasting wordt misgelopen en de uiteindelijke opbrengsten dalen. Of dit risico reël is daarover kunnen nu geen uitspraken worden gedaan. Er is geen onderzoek gedaan naar de prijselasticiteit.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 150.000.

4. Onderwijs

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?

Dat de Lochemse Jeugd gezond en veilig kan opgroeien. Zo ontwikkelt de jeugd zich zo goed mogelijk. We willen een passend onderwijsaanbod voor leerlingen op verschillende niveaus.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

We willen dat er goede onderwijsvoorzieningen in de directe omgeving beschikbaar zijn voor de jeugd in de gemeente.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit en het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?

Dat de Lochemse jeugd gezond en veilig opgroeit, zodat zij zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Er is een passend onderwijsaanbod voor leerlingen op verschillende niveaus. Verder is er minder ongeoorloofd verzuim en meer jongeren hebben een startkwalificatie (een diploma op havo/vwo of mbo niveau 2 of hoger). Meer jongeren zoeken werk. We willen dat meer mensen kunnen lezen en schrijven. Het leerlingenvervoer voldoet aan de vastgestelde eisen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Ombuigingen

24. Taalhuis

Korte toelichting

Het Taalhuis wordt deels bekostigd uit lokale middelen en deels vanuit de Wet Educatie en Beroep (WEB). Het lokale budget wordt besteed aan het sterk positioneren van de taalhuiscoördinator en de taalhuisvrijwilliger. De taalhuisdocent wordt uit de WEB-gelden gefinancierd. We bezuinigen 10% op het lokale budget van het Taalhuis.

Effect

De voorgestelde bezuiniging van 10% heeft als effect dat het Taalhuis minder aandacht kan besteden aan het versterken van het ketennetwerk. De doorstroom van taaldocent naar taalhuisvrijwilliger (die de match moet maken tussen de taalvrager en de vrijwilliger) stagneert.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 4.161.

25. Leerplicht en kwalificatieplicht

Korte toelichting

Standaard geeft het leerplichtsysteem Carel alleen inzicht in de wettelijk verplichte rapportages. Met extra rapportages monitoren we de werkvoorraad van de leerplichtconsulenten en de begeleiding van de Lochemse jongeren. Met deze bezuiniging vervallen de extra rapportages.

Effect

We kunnen minder efficiënt werken omdat we over minder gegevens beschikken. Er is geen direct effect voor inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 1.767.

Ontwikkelingen

IHP en Verordening Onderwijshuisvesting

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP-Onderwijs) actualiseren we de onderwijsprojecten. We nemen de adviezen van de raad uit de adviserende tafel van 24 maart 2025 mee en vertalen de uitgangspunten in een meerjarige planning en een financieel perspectief. We passen de verordening onderwijshuisvesting aan op de keuzes die we in het IHP maken. Het IHP wordt in de tweede helft van 2025 afgerond en aangeboden ter besluitvorming aan de raad. De financiële gevolgen verwerken we in de meerjarenbegroting 2026.

5. Sport, cultuur en recreatie

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?

Het aanmoedigen van een leven lang plezierig sporten en bewegen voor iedereen. We doen dit met een aantrekkelijke openbare ruimte en toekomstbestendige sportverenigingen. Hierdoor bevorderen we de ontmoeting tussen bewoners. Sport zetten we in om probleemgedrag en gezondheidsproblemen te voorkomen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.1 Sportbeleid en activering - Ombuigingen

27. Sportverenigingen

Korte toelichting

Er is een jaarlijks bedrag van € 18.317 begroot voor sportverenigingen. We zetten dit in voor de subsidieregeling Maatschappelijke Inzet Sportverenigingen en de jaarlijkse subsidie voor de Sportraad Lochem. Het restant bedrag gebruiken we in de afgelopen jaren voor incidentele activiteiten, waaronder onderzoek naar vitale sportverenigingen en kleine initiatieven vanuit sportverenigingen. Met een structurele bezuiniging van € 6.000 continueren we deze subsidieregelingen maar schrappen we deze incidentele activiteiten. Aan deze activiteiten zijn geen wettelijke verplichtingen en afspraken verbonden.

Effect

Er is geen budget beschikbaar voor incidentele activiteiten voor of vanuit sportverenigingen die niet passen binnen de subsidieregeling Maatschappelijke Inzet Sportverenigingen. Die activiteiten worden niet meer uitgevoerd of worden door sportverenigingen zelf gefinancierd.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 6.000.

28. Stimuleren Sport

Korte toelichting

Er is voor 2026 € 50.000 begroot voor het ondersteunen van initiatieven van inwoners en organisaties die een bijdrage leveren aan het stimuleren van sport en bewegen van onze inwoners. Er zijn geen wettelijke verplichtingen of afspraken aan verbonden.

Effect

Met deze bezuinigingsmaatregel kunnen we niet meer financieel bijdragen aan sportieve initiatieven die ervoor zorgen dat inwoners jong en oud gemotiveerd worden om te sporten en te bewegen.

Bedrag

Incidenteel in 2026 € 50.000.

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

De sportaccommodaties zijn een onderdeel van het maatschappelijk vastgoed. De spelregels van het accommodatiebeleid gelden ook voor de sportaccommodaties. Dat betekent dat wij alleen verantwoordelijk zijn voor de instandhouding van accommodaties voor bewegingsonderwijs (gymzalen).

We zien een landelijke ontwikkeling waarin accommodaties ontstaan met een breed palet aan voorzieningen (sporthallen, dorps-/kulturhus, etc.). Het initiatief daarvoor ligt bij het maatschappelijk veld. Om die reden moedigen wij de betrokkenen in alle kernen (o.a. accommodatiebesturen en dorpsraden) aan om toekomstbestendige accommodatieplannen te ontwikkelen. De insteek hierbij is om het voorzieningenniveau minimaal gelijk te houden tegen lagere exploitatiekosten. Door de exploitatiekosten te verminderen kunnen wij gemeentelijke subsidies verder afbouwen. Verduurzaming van vastgoed is in dit proces een belangrijk hulpmiddel waarin wij faciliteren of registreren.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.2 Sportaccommodaties - Ombuigingen

31. Sportcomplex De Beemd

Korte toelichting

Door de aanleg van padelbanen kan Zwembad De Beemd € 80.000 extra inkomsten genereren. Dit kan worden verminderd op de jaarlijkse exploitatiesubsidie. De haalbaarheid van deze maatregel is afhankelijk van de toekenning van een omgevingsvergunning.

Effect

Met de inkomsten van padelbanen kan De Beemd de exploitatie op niveau houden ondanks een verlaging van de jaarlijkse exploitatiesubsidie.

Bedrag

Structureel vanaf 2028 € 80.000.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?

We dragen bij aan een levendige samenleving met een sterk, afwisselend, toegankelijk cultureel aanbod van hoge kwaliteit. De uitgangspunten staan in de Lochemse cultuurvisie 'Kijk op Cultuur' en het bijbehorend uitvoeringsplan. Door cultuur bevorderen we de persoonlijke ontwikkeling en de vitaliteit van onze inwoners. Behalve Schouwburg Lochem, Bibliotheek Berkel & IJssel (BIJ de Bieb) en Muzehof Centrum voor de Kunsten, zijn er tal van culturele instellingen en initiatieven die deel uitmaken van -en samenwerken in het rijke culturele veld.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie - Ombuigingen

32. Muzehof Centrum voor de kunsten

Korte toelichting

Als culturele basisvoorziening in het sociaal domein richt Muzehof zich op cultuur educatie -en participatie. Muzehof draagt bij aan de culturele ontwikkeling van het jongste kind tot en met oude(re) inwoners van Lochem, in samenwerking met vele culturele en maatschappelijke partijen, organisaties en vele zelfstandig ondernemers. Dit leidt onder andere tot afname van zowel eenzaamheid als laaggeletterdheid. We bezuinigen 10% op onze gemeentelijke bijdrage aan de Muzehof. Dit wordt ingevuld door een versobering van het activiteitenaanbod.

Effect

Soberder uitvoering geven aan cultuureducatie -en participatie leidt vooral tot een afname van deelname aan cultuurbeoefening in de vrije tijd, met name door de jeugd. De afname heeft vooral betrekking op muzieklessen, samenspel en stimuleren van amateurkunst. Maar ook op de samenwerking met muziekverenigingen, (kleine) podia en vele lokale culturele evenementen. De inzet van expertise door Muzehof, evenals de organisatiekracht neemt ook af.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 21.853.

33. Kunstbevordering buitenruimte

Korte toelichting

Het onderhoud op kunstobjecten in de buitenruimte is onderdeel van de dienstverleningsovereenkomst die met Circulus in 2024 is afgesloten.

Effect

De frequentie van onderhoud van kunstobjecten in de buitenruimte gaat omlaag van jaarlijks naar eens per twee jaar. Voor inwoners is er geen direct effect.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 8.244.

34. Uitvoeren Kijk op cultuur uitvoeringsplan

Korte toelichting

Het uitvoeringsbudget Kijk op Cultuur hangt samen met het uitvoeringsplan 2023 Kijk op Cultuur. Het budget is bestemd voor bijdrage aan structurele culturele activiteiten en voor de Cultuur Contactpersoon (CCP). De CCP levert advies en expertise, stimuleert samenwerking en kennisdeling binnen het culturele veld en ondersteunt bij de ontwikkeling van culturele projecten. We bezuinigen 10% op het budget, dit betekent een afname in de activiteiten die ondersteund worden.

Effect

Door versoering van het budget kunnen niet alle culturele activiteiten ondersteund worden en vallen initiatieven mogelijk stil. De inzet van de CCP wordt beperkt.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 3.000.

35. Culturele evenementenpot**Korte toelichting**

Dit budget wordt jaarlijks optimaal benut voor bijdragen aan diverse en vele incidentele culturele activiteiten. Deelname aan en genieten van het lokale culturele aanbod biedt een sociale basis en draagt bij aan een inclusieve samenleving. Dit leidt onder andere tot afname van eenzaamheid en laaggeletterdheid. We bezuinigen 10% op het budget. Dit betekent dat we minder activiteiten ondersteunen.

Effect

Door versoering van het budget kunnen niet alle culturele activiteiten ondersteund worden en vallen initiatieven mogelijk stil.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 4.382.

5.4 Musea***Wat willen we bereiken?***

We verbinden kunst en cultuur met onze inwoners en daarmee bevorderen we bewustzijn van ons cultureel erfgoed. Ook vormen onze musea een belangrijke aantrekkingskracht voor de vrijetijdseconomie.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.5 Cultureel erfgoed***Wat willen we bereiken?***

Cultureel erfgoed maakt onze gemeente aantrekkelijk om te wonen, te leven en te recreëren.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.5 Cultureel erfgoed - Ombuigingen**36. Gemeentelijk monumentenbeleid****Korte toelichting**

Een deel van dit budget wordt besteed aan de erfgoedcommissie om uitvoering te geven aan de wettelijke taak van advisering en vergunningverlening bij rijksmonumenten. De rest van het budget wordt ingezet voor de monumentencoach, de Open Monumentendag, de ondersteuning van lokale initiatieven, incidenteel onderhoud van eigen monumenten (niet gebouwen zijnde) en advisering op het gebied van erfgoed. We bezuinigen 10% op het budget. De financiële bijdrage voor initiatieven wordt minder.

Effect

Door versobering van het budget verlagen we onze bijdrage aan de Open Monumentendag, incidenteel onderhoud en aan lokale initiatieven.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 4.008.

37. Streekcultuur, subsidies**Korte toelichting**

Dit budget is bestemd voor het Erfgoed Centrum Achterhoek en Liemers (ECAL) en wordt ingezet voor niet archief-wettelijke taken. Het betreft het onder de aandacht brengen (en houden) van de cultuur historie van de regio Achterhoek en Liemers. We bezuinigen 10% op het budget.

Effect

De versobering van het budget leidt tot een versobering van de dienstverlening door het ECAL. Voor inwoners betekent dit dat de bekendheid over het erfgoed minder wordt.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 1.121.

5.6 Media - Nieuwe activiteiten***Wat willen we bereiken?***

We hechten belang aan mediawijsheid van burgers en instellingen in onze gemeente. Dit om een bewuste, kritische en actieve houding te bevorderen in een samenleving waarin media volop aanwezig is.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

Continueren extra bijdrage aan de lokale publieke omroep

Wat doen we al?

De gemeente draagt bij aan de bekostiging van de Lokale Publieke Omroep, Radio Ideaal. In 2023 is besloten om voor de jaren 2024 en 2025 € 0,88 extra bij te dragen, tot een totaal van € 1,50 per inwoner. De bijdrage is gericht op het versterken van de journalistieke kwaliteit en op het proces om te komen tot een streekomroep. Dit in afwachting van veranderingen in het publieke media bestel en een beoogde wetswijzing tot vorming en financiering van streekomroepen.

Wat gaan we (extra) doen?

Omdat de beoogde wetswijziging op zich laat wachten heeft Radio Ideaal een nieuwe zendmachtiging gevraagd aan het Commissariaat voor de Media, voor de periode juli 2025 - juni 2030. Met het verkrijgen van een zendmachtiging heeft de gemeente ook een bekostigingsplicht. In het raadsvoorstel d.d. 18 maart 2025 is voorgesteld om, zolang de streekomroep en de financiering daarvan nog onzeker zijn, de bijdrage van € 1,50 per inwoner te continueren. In de begroting is voor de lokale publieke omroep een bedrag gereserveerd van € 21.000 per jaar (gebaseerd op de oorspronkelijke € 0,62 per inwoner). Continuering van de eerder toegekende (extra) bijdrage helpt Radio Ideaal om de komende jaren de samenwerking met andere partijen richting een streekomroep verder vorm te geven.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

De lokale publieke omroep maakt, wettelijk verplicht, gebruik van een Publiek beleidsbepalend orgaan. Hierin zijn uiteenlopende maatschappelijke partijen vertegenwoordigd die moeten toezien op het media aanbod van Radio Ideaal.

Wat kost het?

Uitgaande van een bijdrage van €1,50 per inwoner is een extra budget van € 30.000 per jaar nodig, zolang de zendmachtiging aan Radio Ideaal loopt en er nog geen sprake is van een streekomroep. De verwachting is dat de nieuwe Mediawet in 2027 in werking treedt en de financiering van de streekomroep in 2028 door het Rijk wordt overgenomen.

Incidenteel in 2026 en 2027 € 30.000 .

Versterken bibliotheekwerk

Wat doen we al?

De gemeente heeft van het rijk voor 2024 twee Specifieke Uitkeringen (SPUK) gekregen: één voor het versterken van kleine kernen en één voor het verruimen van openingstijden. BIJ de Bieb heeft deze SPUK-middelen gebruikt om het lokale bibliotheekwerk te versterken. Er is geïnvesteerd in het verruimen van openingstijden, uitbreiden van dienstverlening, inzet van professionele medewerkers (naast de vele vrijwilligers), activiteiten ter versterking van basisvaardigheden, cursussen met verschillende maatschappelijke doelen en activiteiten in de kernen. De decentralisatiemiddelen voor 2025, de opvolger van de SPUK's, zijn ingezet om deze koers te handhaven en de dienstverlening door BIJ de Bieb voort te zetten.

Wat gaan we (extra) doen?

Het Rijk zet in op de versterking van bibliotheken. Per 2027 wordt de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening aangescherpt. Gemeenten krijgen dan een wettelijke zorgplicht waarbij een basisniveau van dienstverlening ('een bibliotheek in de buurt') en verschillende voorzieningen ('een volwaardige bibliotheek') beschikbaar moeten zijn voor inwoners. De ingezette koers richting 2027 wordt gehandhaafd om te voldoen aan deze zorgplicht.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

De bibliotheek biedt een centrale ontmoetingsplek in de samenleving, waar iedereen welkom is. BIJ de Bieb is fysiek gevestigd in de kernen Lochem en Gorssel, de functies van de bibliotheek zijn ook vertegenwoordigd in de kleinere kernen van de gemeente. Er is sprake van vrije en laagdrempelige toegang tot informatie, persoonlijke ontwikkeling, debat en cultuur.

Wat kost het?

Incidenteel in 2026 € 103.000 .

5.6 Media - Ombuigingen

38. Openbare bibliotheken

Korte toelichting

Als culturele basisvoorziening in het sociaal domein richt Bibliotheek Berkel & IJssel zich op het ondersteunen van persoonlijke ontwikkeling en het verbeteren van maatschappelijke kansen voor onze inwoners. Deze taken zijn vastgelegd in het landelijke Bibliotheekconvenant 2024-2027. De bibliotheek werkt steeds meer samen met Muzehof centrum voor de Kunsten en met Schouwburg Lochem. We bezuinigen 5% op het budget voor dienstverlening. Het aantal activiteiten wordt verminderd. De realisatie van de nieuwe taken (zorgplicht) zoals die onder 'Versterken bibliotheekwerk' in deze Kadernota is opgenomen zorgt voor een andere focus in de invulling van de dienstverlening.

Effect

De bezuiniging leidt tot een sobere dienstverlening. In de praktijk betekent het soberder uitvoeren een afname van het aantal activiteiten die de bibliotheek uitvoert omdat de bibliotheek de personeelsuren verlaagt en kort op de collectie.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 35.743.

5.7 Openbaar groen en openlucht recreatie

Wat willen we bereiken?

We behouden en versterken de kwaliteit van de natuur en het landschap. Een aantrekkelijk en veilig landschap, met goed onderhouden laanbomen in diverse soorten, leeftijden en structuren. Wij werken aan een basisniveau van onderhoud en zetten in op veiligheid van het openbaar groen. De openbare ruimte blijft aantrekkelijk om te verblijven.

Dit geldt ook voor de speelruimten en trapvelden waar kinderen kunnen spelen. Via speeltuinverenigingen willen we het beheer en onderhoud van deze speelruimten stimuleren en de contacten in de buurt versterken. Bovendien willen we actief de biodiversiteit binnen de gemeente behouden en vergroten. Belangrijke basisvoorwaarden vormen daarbij het duurzaam behouden van groene landschapselementen in ons buitengebied. Maar ook het lokaal terugvorderen en weer zelf in beheer nemen van onze eigendommen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

5.7 Openbaar groen en openlucht recreatie - Ombuigingen

39. Areaaluitbreiding Openbare ruimte

Korte toelichting

Bij elke uitbreiding van het gebied, projecten en grondexploitaties gaan we alle toekomstige financiële consequenties voor het dagelijks beheer van de openbare ruimte (grijs en groen) bij de initiatiefnemers in rekening brengen. Deze financiële middelen worden duurzaam toegekend aan het budget voor het beheer van de buitenruimte door Circulus. Voorheen dekten we deze beheerkosten van uitbreidingen jaarlijks met een vast bedrag.

Effect

De maatregel vergt aanpassing van werkprocessen binnen de gemeente. De maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

De maatregel levert in 2026 € 68.251 op, vanaf 2027 structureel € 67.586.

40. Renovatie gemeentelijk groen

Korte toelichting

Een deel van de plantvakken in de kernen is aan het einde van zijn levensduur en moet volledig worden aangepakt. We gaan deze plantvakken soberder renoveren door ze om te vormen naar gras of kruidenrijke vegetaties. Hierdoor dalen de inrichtings- en beheerkosten. We nemen deze omvormingen mee in de meerjarenplannen voor groenrenovaties van Circulus.

Effect

De maatregel heeft impact op de beeldkwaliteit van de directe leef- en woonomgeving van inwoners en ondernemers. Het zijn plantvakken in woongebieden en in centra. De overlast kan toenemen door ander (niet beoogd) gebruik zoals parkeren van auto's en het uitlaten van honden in deze groenvakken.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 42.000.

41. Duurzaam beheer bomen buitengebied

Korte toelichting

De trajectenkap voeren we in kleinere vorm uit. We beperken ons met deze maatregel tot het waarborgen van de veiligheid door regulier boombeheer (boomveiligheidscontroles, snoeien, risicokap en herplant). Hiermee voldoen we aan onze wettelijke zorgplicht. Structurele verjonging in de vorm van trajectenkap en herplant voeren we slechts zeer beperkt uit. Jaarlijks bepalen we samen met Circulus het aantal bomen dat we moeten vervangen.

Effect

De maatregel zorgt voor minder structurele verjonging en daarmee een ouder boombestand. Dit is enerzijds goed voor de natuur, anderzijds leidt het op termijn tot hogere beheerkosten door meer snoeiwerkzaamheden en meer risicokap (risicokap is duurder dan trajectenkap). Tevens leidt deze tot minder geschikte ruimte voor herplant en minder uniforme lanen (in leeftijd).

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 80.000.

Ontwikkelingen

Culturele multifunctionele accommodatie

Elke 10 à 15 jaar is groot onderhoud nodig voor de Schouwburg Lochem. Binnen enkele jaren moet er verbouwd of herbouwd worden om gebreken aan het pand op te lossen. Daarbij kijken ze nadrukkelijk naar verduurzaming en veilig gebruik conform de ARBO-regels.

Schouwburg Lochem wil samen met Bibliotheek Berkel & IJssel, Muzehof Centrum voor de Kunsten en Welzijn Lochem een integrale voorziening onder één dak realiseren. Deze vier instellingen kunnen elkaar versterken door gezamenlijke programmering, zowel cultureel als sociaal-maatschappelijk.

Door samen te werken op het gebied van personeel, organisatie en systemen kunnen ze op middellange termijn kosten besparen. Samenwerken onder één dak zal ook een meerwaarde opleveren voor de inwoners van Lochem.

De schouwburg kan als eigenaar van het pand onvoldoende financieel reserveren voor groot onderhoud en is daarom elke 10 à 15 jaar afhankelijk van een grote investering door de gemeente. In de komende periode zullen de plannen voor een nieuwe integrale voorziening (cultureel en sociaal-maatschappelijk) op de huidige locatie van Schouwburg Lochem worden opgesteld. Het initiatief ligt bij de partners.

6. Sociaal Domein

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Inwoners helpen zichzelf en elkaar, iedereen doet mee, kan veilig leven en zich ontwikkelen. Mensen voelen zich nuttig en gewaardeerd en nemen zoveel mogelijk deel aan de samenleving. Voorzieningen sluiten aan bij de behoefte van de samenleving en stellen mensen in staat om deel te nemen aan de samenleving, elkaar te ontmoeten en elkaar te helpen. Inwoners doen dit samen, als het kan. We hebben al een krachtige samenleving, maar we willen versterken dat mensen blijven meedoen aan het gewone leven. Inwoners nemen samen verantwoordelijkheid voor hun omgeving, hun buurt en de mensen om zich heen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie - Ombuigingen

43. Welzijnswerk

Korte toelichting

Welzijn Lochem (WL) ontwikkelt nieuwe werkwijzen in verschillende programma's die de bestaande aanpak vervangt. Op hoofdlijn gebeurt dat langs drie lijnen. De eerste lijn betreft meer inzetten op collectieve ondersteuning in plaats van individuele ondersteuning. De tweede lijn betreft meer vrijwillige inzet ten opzichte van professionele inzet. De derde lijn stuurt op meer actief burgerschap. Hierdoor worden onderlinge verbanden tussen burgers nog meer versterkt. Daarnaast richt welzijnswerk zich meer op maatschappelijke effecten en participatie. De bezuiniging is besproken met de directeur WL in een bestuurlijk overleg. Het is een forse opgave, maar ook één waarover overeenstemming is om naar toe te ontwikkelen.

Effect

De dienstverlening van Welzijn Lochem verandert. Er wordt op een andere manier ondersteuning geboden, volgens de bovenstaande geschetste drie lijnen. Dit biedt ook nieuwe mogelijkheden en zorgt voor meer betrokkenheid van inwoners en de lokale opgaves.

Bedrag

Structureel
2026 -
2027 € 40.000
2028 € 80.000
2029 € 125.000

44. Relatieloket

Korte toelichting

De pilot Relatieloket is in 2024 gestart en loopt tot en met 2026. In 2026 vindt de evaluatie plaats. Als het Relatieloket wordt voortgezet, gebeurt dit vanaf dat moment sowieso in een soberder vorm. Hierbij houden we rekening met de uitkomsten van de evaluatie.

Effect

Inwoners kunnen gebruik blijven maken van de dienstverlening die wordt geboden binnen het Relatieloket. De beschikbaarheid van de dienstverlening wordt wel beperkt.

Bedrag

Structureel vanaf 2027 € 5.000.

46. Uitvoering inburgering**Korte toelichting**

Voor de inburgeringslessen regelen we op dit moment vervoer via taxibusjes en vervoer via vrijwilligers van Welzijn Lochem (WL). We onderzoeken waar de inburgeringslessen vanaf 2026 het beste georganiseerd kunnen worden. Inzet daarbij is de beperking van het aantal vervoersbewegingen. We stoppen met de taxibusjes, maar continueren het vervoer via de vrijwilligers van WL.

Effect

Van statushouders vragen we zo veel mogelijk zelfstandig met het reguliere openbaar vervoer naar de inburgeringslessen te gaan. Dit draagt bij aan het zelfredzaam worden. Dit kan in bepaalde situaties meer reistijd vragen van deze doelgroep.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 50.000.

47. Uitvoering inburgering**Korte toelichting**

In 2026 start naar verwachting een nieuw contract met een organisatie voor het geven van inburgeringslessen. De huur van de lesruimten en werkruimte voor de consulenten wordt dan niet meer door de gemeente gefinancierd. De besparing loopt op per jaar omdat de cursisten gestart onder het 'oude' contract gefaseerd uitstromen in 2026 en 2027 en er steeds minder ruimtes nodig zijn voor de cursisten onder het oude contract.

Effect

De fysieke locatie voor de inburgeringslessen wordt straks door de aanbieder georganiseerd, in afstemming met de gemeente. We verwachten verder geen andere effecten.

Bedrag

In 2026 € 11.000, in 2027 € 31.000 vanaf 2028 structureel € 41.000.

48. Uitvoering inburgering**Korte toelichting**

Welzijn Lochem blijft fietslessen aanbieden aan statushouders, maar maakt meer gebruik van de inzet van vrijwilligers. Het organiseren van de fietslessen wordt opgenomen binnen de regulier beschikbare uren van Welzijn Lochem. Welzijn Lochem doet zelf een voorstel welke bestaande werkzaamheden als gevolg van deze bezuiniging anders (of niet meer) worden ingevuld.

Effect

De fietslessen worden gecontinueerd voor de statushouders. We onderzoeken welke bestaande werkzaamheden anders worden ingevuld.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 11.000.

49. Samenkracht en burgerparticipatie; Algemene oplossingen

Korte toelichting

We hebben een regeling Algemene oplossingen waarmee we initiatieven van inwoners of groepen inwoners tijdelijk kunnen subsidiëren. Dit zijn initiatieven die maatwerkoplossingen vervangen. In de praktijk zijn er de afgelopen jaren nauwelijks aanvragen ontvangen. Er wordt beperkt tot geen gebruik gemaakt van dit budget. Initiatieven die in de toekomst worden ontvangen kunnen via andere beschikbare budgetten of via de reguliere P&C-cyclus ingebracht worden.

Effect

Er is geen nadelig effect omdat er zeer beperkt tot geen gebruik gemaakt wordt van dit budget.

Bedrag

In 2026 € 17.675, vanaf 2027 structureel € 19.025.

50. Wmo, mantelzorg

Korte toelichting

Mantelzorgers kunnen jaarlijks het mantelzorgcompliment aanvragen als zij gedurende 3 maanden minstens 8 uur mantelzorg leveren voor een naaste. We waarderen onze mantelzorgers in de gemeente Lochem. Dat kan via het uitkeren van een eenmalig bedrag, maar ook via andere vormen. We kiezen ervoor om de bijdrage te verlagen naar € 25 per jaar vanaf 2026 en tevens te kijken naar een mogelijke andere invulling van mantelzorgcompliment. De bezuiniging komt daarmee uit op € 45.000.

Effect

Vanaf 2026 ontvangen inwoners die recht hebben op het jaarlijkse mantelzorgcompliment een lager bedrag of de andere invulling van het mantelzorgcompliment.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 45.000.

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen - Nieuwe activiteiten

Wat willen we bereiken?

De gemeente Lochem streeft naar dienstverlening van hoge kwaliteit. We hebben de verschillende 'loketten' in het sociaal domein ondergebracht bij 't Baken. Zo bieden we een betere kwaliteit van dienstverlening aan inwoners. Ook krijgt hiermee het inzetten van de eigen kracht van inwoners meer aandacht. Voor 't Baken gelden vijf uitgangspunten: perspectief van de inwoner, eigen kracht, dichtbij, samenhang en effectiviteit.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanbesteding ICT Sociaal Domein

Wat doen we al?

Voor de dienstverlening aan onze inwoners in het sociaal domein maken we gebruik van een ICT-

applicatie. Via deze ICT-applicatie handelen we aanvragen en ondersteuningsverzoeken af van inwoners op het gebied van Participatie, Wmo en Jeugd.

Ook de financiële afwikkeling, verantwoording en monitoring loopt via deze applicatie. Het huidige contract loopt tot juni 2025 en wordt nog eenmalig verlengd tot juni 2027. Hierna is verlenging niet mogelijk vanwege het bereiken van de Europese aanbestedingsgrenzen.

Wat gaan we (extra) doen?

Vanwege het bereiken van de Europese aanbestedingsgrenzen starten we in 2026 een nieuwe Europese aanbesteding. We gaan aan de slag met voorbereidingsprocessen in aanloop naar de aanbesteding, het uitvoeren van de aanbesteding zelf, alsook de implementatie van de uitkomsten binnen de uitvoering.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

De aanbesteding is intern bedrijfsvoeringsproces, er vindt geen inwonerparticipatie plaats.

Wat kost het?

In de verschillende fases van dit project (voorbereidingsfase, aanbestedingsfase en implementatiefase) worden kosten gemaakt.

De totale investering wordt op basis van ervaringen van vergelijkbare projecten bij andere gemeenten en toetsing door een externe specialist geschat op € 775.000. De daadwerkelijke kosten hangen uiteindelijk af van de uitkomsten van de aanbesteding en de vergelijking t.o.v. de huidige situatie. Incidenteel voor het jaar 2026 € 550.000 en 2027 € 225.000

6.3 Inkomensregelingen - Nieuwe activiteiten

Wat willen we bereiken?

De meeste inwoners kunnen zelfstandig meedoen in de samenleving door betaald werk en in andere vormen. Een deel van onze inwoners kan dat niet. Wij ondersteunen hen (tijdelijk) met een inkomensregeling. Daarmee kunnen ze de stap naar meedoen maken.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

Implementeren basisdienstverlening schuldhulpverlening

Wat doen we al?

We geven uitvoering aan de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de speerpunten van beleid, vastgelegd in het Beleidskader schuldhulpverlening 2023-2026. De regisseur armoede en schulden, sociaal werkers van 't Baken, Stadsbank Oost Nederland en het Budgetadviescentrum werken lokaal aan preventie, vroegsignalering, regie op het traject schuldhulpverlening en acties uit het Uitvoeringsprogramma armoede en schulden. De regisseur armoede en schulden is onlangs samen met onze partners gestart met het Financieel Adviesteam om ervoor te zorgen dat inwoners de brede ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. De inzet van de regisseur armoede en schulden loopt in 2025 af.

Wat gaan we (extra) doen?

Het kabinet, de VNG, de NVVK en Divosa hebben in 2024 dwingende afspraken gemaakt om de schuldhulpverlening nog verder te versterken. Het doel is dat alle gemeenten en

schuldhulpverleningsorganisaties door het gefaseerd invoeren van de elementen uit het plan van aanpak Basisdienstverlening eenzelfde minimaal niveau van dienstverlening aanbieden. Als de partijen hier onvoldoende gehoor aan geven wordt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening gewijzigd.

Het voldoen aan de landelijke basisdienstverlening voor schuldhulpverlening vraagt een structurele inzet van 0.67 fte. De komst van de Basisdienstverlening schuldhulpverlening betekent dat we in Lochem onze regiefunctie moeten behouden en processen in moeten richten om op alle levensgebieden zicht te krijgen en houden op mensen met financiële zorgen. Daarnaast gaan we (financiële) begeleiding en coaching inrichten, ondersteund door een methodiek om de financiële zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.

Hoe betrekken we inwoners en organisaties?

Voor deze implementatie is geen sprake van inwonerparticipatie.

Wat kost het?

Structureel vanaf 2026 € 75.000 voor formatie en € 16.000 voor werkbudget preventie.

6.3 Inkomensregelingen - Ombuigingen

51. Bijdrage collectieve zorgverzekering

Korte toelichting

Voor het aan- en afmelden bij de Gemeentepolis maken we gebruik van de module www.gezondverzekerd.nl. Deze module is uitgebreid met een rechtmatigheidscheck en beschikingsmogelijkheid aan de voorkant. Daarnaast gaan we periodiek controleren of de verzekerden op basis van woonplaats en inkomen nog recht hebben op de collectieve zorgverzekering. De eerste controle zal voor 1 oktober 2025 afgerond worden. Dit is ruim op tijd voor het overstapseizoen van de zorgverzekeringen.

Effect

De maatregel heeft effect op de inwoners die geen recht meer hebben op de Gemeentepolis. Deze inwoners kunnen gebruik maken van het spreekuur aan het einde van het jaar, als ze hulp nodig hebben bij het overstappen.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 15.000.

53. Bestrijding armoede

Korte toelichting

We introduceren een Kindpakket waarin we de verschillende regelingen voor kinderen bundelen. We bekijken alle minimaregelingen en onderzoeken hoe deze efficiënter uitgevoerd kunnen worden. Op dit moment zijn er meerdere regelingen voor kinderen en volwassenen, die bij verschillende organisaties aangevraagd kunnen worden. De introductie van het Kindpakket en het onderzoek naar efficiëntere uitvoering kunnen gevolgen hebben voor de contracten met onze samenwerkingspartners.

Effect

Het financiële effect voor de inwoners is minimaal. Door de introductie van het Kindpakket wordt het voor inwoners overzichtelijker om te zien van welke regelingen ze gebruik kunnen maken en waar ze deze aan kunnen vragen. Een bijkomend effect kan het tegengaan van het niet-gebruik van regelingen zijn. Het kan zijn dat het aantal aanvragen licht toeneemt. Dit is positief voor doelgroep, maar voor de gemeente een financieel risico.

Bedrag

Structureel vanaf 2027 € 40.000.

54. Tegemoetkoming zorgkosten

Korte toelichting

We stoppen met de regeling tegemoetkoming zorgkosten, een vorm van bijzondere bijstand voor inwoners die gedurende het jaar het verplicht eigen risico geheel of gedeeltelijk hebben verbruikt. Het gaat om buitenwettelijk begunstigend beleid. De regeling kan na aanpassing van de beleidsregels stopgezet worden. De groep inwoners die het betreft wordt hierover geïnformeerd en krijgt voorlichting en een informatief gesprek over de Gemeentepolis aangeboden.

Effect

De circa 100 inwoners hebben vanaf 2026 geen recht meer op compensatie van het verbruikte eigen risico. Dit kan een nadelig effect opleveren van maximaal € 385 per jaar. Voor inwoners die de tegemoetkoming ontvangen is het mogelijk interessant over te stappen naar de Gemeentepolis. Het eigen risico is in 2 van de 3 aanvullende pakketten meeverzekerd en de gemeente doet maandelijks een bijdrage in de premie.

Bedrag

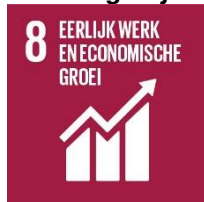
Structureel vanaf 2026 € 70.327.

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken?

We willen dat elke Lochemse inwoner zich nuttig en gewaardeerd voelt.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

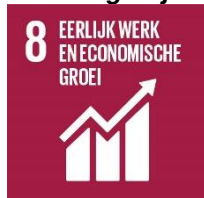
We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Werk is de beste sociale zekerheid. Daarom willen we zoveel mogelijk inwoners (duurzaam) aan het werk helpen op de reguliere arbeidsmarkt. We ondersteunen de inwoner om de hoogst haalbare trede op de participatie ladder van het sociaal domein te bereiken.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.5 Arbeidsparticipatie - Ombuigingen

55. Arbeidsparticipatie

Korte toelichting

Iedere inwoner die met hulp van de gemeente een passende werkplek zoekt en behoudt krijgt begeleiding om de voor hem/ haar hoogst haalbare trede van de participatieladder te bereiken. We bezuinigen 10% op het budget. We voeren minder re-integratieactiviteiten uit.

Effect

Een deel van de inwoners uit de doelgroep moeten langer wachten op passende begeleiding omdat het aantal re-integratieactiviteiten wordt verminderd. De consultants van 't Baken blijven wel in contact met de doelgroep en monitoren dit.

Bedrag structureel

Structureel vanaf 2026 € 50.000.

6.6 Hulpmiddelen en diensten (WMO)

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Lochem kunnen hun woning normaal gebruiken en zich in de woning of directe omgeving verplaatsen. Hierdoor blijven zij zelfredzaam en kunnen meedoen in de samenleving. Wij hebben voldoende hulpmiddelen voor degene die ze nodig hebben. Deze hulpmiddelen zijn van goede kwaliteit. En ze passen bij de vraag en ondersteuningsbehoefte. De inwoner is tevreden over de aanpassingen, levering en service van de hulpmiddelen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.6 Hulpmiddelen en diensten (WMO) - Ombuigingen

56. Wonen, Rolstoelen en Vervoer

Korte toelichting

Een nieuw regionaal contract voor hulpmiddelen (woonvoorziening, rolstoelen en vervoershulpmiddelen) is gestart in oktober 2024. Daarin gaat de gemeente deze hulpmiddelen huren van de leverancier in plaats van kopen. Bij koop hadden we eenmalig aanschafkosten en gedurende de jaren dat het hulpmiddel bij de inwoner in gebruik is betalen we onderhoudskosten. Gemiddeld zijn de hulpmiddelen 4 jaar in gebruik bij inwoners. Het wegvallen van de aanschafkosten bij huur zorgt gedurende een periode van 4 jaar (2025-2029) voor lagere lasten. Dit komt doordat de onderhoudstarieven voor de hulpmiddelen die nog vanuit het oude contract in gebruik zijn bij inwoners lager zijn dan de huurtarieven uit het nieuwe contract. De aanschafkosten hiervan hadden we al in voorgaande jaren. Omdat steeds meer hulpmiddelen in het huurcontract komen nemen de lasten langzaam weer toe tot het niveau van 2024.

Effect

De inwoners merken hier niets van, zij blijven de hulpmiddelen van dezelfde leveranciers en met dezelfde kwaliteit in bruikleen ontvangen.

Bedrag

2026 € 150.000

2027 € 100.000

2028 € 50.000

2029 € 0

57. Vraagafhankelijk vervoer**Korte toelichting**

Vanaf januari 2026 krijgen nieuwe gebruikers maximaal 1.500 kilometer WMO-vervoer per jaar ter beschikking. We passen de beleidsregels aan voor de nieuwe manier van toekennen.

Effect

Een klein groepje inwoners moet voor een deel van het recreatieve vervoer naar alternatieven zoeken. We helpen hierbij waar het kan.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 5.000.

58. Vraagafhankelijk vervoer**Korte toelichting**

Bij een aanvraag voor WMO-vervoer vragen we meer door om te beoordelen of het vrijwillig vervoer een betere optie is. Het financiële effect is een inschatting. Het effect wordt ook beïnvloed door de capaciteit aan vrijwillig vervoer die beschikbaar is, komt en blijft.

Effect

Er gaan meer inwoners reizen met een vrijwilliger in plaats van met een bus of taxi van het WMO-vervoer. Een rit met een vrijwilliger kan tevens prettiger zijn omdat vrijwilligers desgevraagd vaak even mee naar binnen gaan. Bijvoorbeeld voor boodschappen of een doktersbezoek. Dit is voor de inwoner wel iets duurder omdat het tarief voor vrijwillig vervoer hoger is dan de eigen bijdrage voor WMO-vervoer.

Bedrag (structureel)

Structureel vanaf 2026 € 7.000.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+***Wat willen we bereiken?***

Mensen in een kwetsbare situatie kunnen zich zoveel mogelijk zelf redden en meedoen aan onze samenleving. Zij krijgen op tijd passende ondersteuning. Zoveel mogelijk in hun eigen leefomgeving en aansluitend op hun eigen behoefte. De Lochemse jeugd groeit gezond en veilig op. Zo kunnen jongeren zich optimaal ontwikkelen. Als inwoners hulp op maat nodig hebben, krijgen zij die hulp vanuit hun perspectief en eigen kracht. Dichtbij, samenhangend en gericht op effectiviteit voor individu en samenleving. Er is een samenhangend en toegankelijk netwerk van voorzieningen voor alle inwoners, professionals en andere betrokkenen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?

Mensen in een kwetsbare situatie zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en kunnen deelnemen aan onze samenleving. Lochemse jeugd groeit gezond en veilig op, zodat zij zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen. Er is een samenhangend en toegankelijk netwerk van voorzieningen voor alle inwoners, professionals en andere betrokkenen. Als zij hulp op maat nodig hebben krijgen zij deze vanuit hun perspectief en eigen kracht, dichtbij, samenhangend en gericht op effectiviteit voor individu en samenleving.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?

Soms is hulp op maat niet voldoende. Er is dan tijdelijk een vangnet nodig voor de meest kwetsbare inwoners. Daarbij werken we vooral regionaal samen. Dit kan zijn op het gebied van financiën of een andere woonsituatie. Een vangnet organiseren wij vanuit het perspectief van de inwoner en eigen kracht. Dichtbij, samenhangend en met effectiviteit voor individu en samenleving. Soms met een dwingend karakter.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?

Soms is hulp op maat niet voldoende voor de meest kwetsbare inwoners. Er is dan tijdelijk een

vangnet nodig. Daarbij werken we meestal regionaal samen. Financiële hulp kan nodig zijn of hulp bij een andere woonsituatie of het ouderlijk gezag. Een vangnet organiseren wij vanuit het perspectief van de inwoner en eigen kracht. Dichtbij, samenhangend en met effectiviteit voor individu en samenleving. Soms met een dwingend karakter.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ontwikkelingen

Nieuwkomers

Visie Een thuis in de gemeente Lochem voor nieuwkomers

In 2024 stelde de gemeenteraad de visie 'Een thuis in de gemeente Lochem voor nieuwkomers' vast. Deze visie gaat uit van een wettelijke en maatschappelijke uitgave. Om de opgaven uit te kunnen voeren zet het college in op betere en passende huisvesting voor nieuwkomers. Voorzieningen zijn beter toegankelijk voor nieuwkomers en blijven beschikbaar voor iedereen. Daarnaast doen nieuwkomers vaker mee in en dragen meer bij aan de samenleving. Het college versterkt sociale en economische binding voor hen die in de Lochemse samenleving blijven. De financiële gevolgen nemen we op in de P&C-cyclus (bestuursrapportage 2025 en begroting 2026) en wordt via een raadsvoorstel voor besluitvorming aangeboden.

Oekraïense ontheemden

De richtlijn tijdelijke bescherming (rtb) geldt tot en met 4 maart 2026. Onder deze regeling hebben ontheemden rechten die verbonden zijn aan hun verblijf. Met deze regeling krijgen gemeenten een normvergoeding voor het opvangen van ontheemden, waarmee ze opvang kunnen organiseren en leefgeld kunnen verstrekken. Of er nog een regeling is na 4 maart 2026 is onzeker op dit moment. Voor gemeenten is het niet duidelijk of ze na 4 maart 2026 nog een verstrekking van het Rijk krijgen voor ontheemden uit Oekraïne, en als ze die wel krijgen, in welke vorm.

Statushouders

Het kabinet heeft aangekondigd een verbod in te stellen op voorrang geven aan statushouders op sociale huurwoningen, op grond van het feit dat zij statushouder zijn. Dit zou betekenen dat de gemeente geen afspraken meer kan maken met de woningcorporaties over het huisvesten van statushouders. Ook is het kabinet, op een later moment, voornemens om de taakstelling voor het huisvesten van statushouders te schrappen (de zogenaamde Spreidingswet). Dit zou betekenen dat gemeenten geen wettelijke taak meer hebben tot het huisvesten van statushouders. Het alternatief waar statushouders dan wel moeten wonen is door het kabinet nog niet uitgewerkt. Dit brengt veel onzekerheden met zich mee voor gemeenten, vooral omdat wij ook verantwoordelijk zijn voor de inburgering van statushouders.

Beschutte werkplekken

Het contract met de aanbieder van beschutte werkplekken voor onze meest kwetsbare doelgroep werkenden loopt af in december 2025. Het is onduidelijk of en zo ja onder welke voorwaarden het contract kan worden verlengd. We houden er rekening mee dat we vanaf 2026 zelf beschutte werkplekken moeten inrichten, van werk moeten voorzien en begeleiding moeten bieden. De budgettaire gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet duidelijk.

Wijziging abonnementstarief

De wijziging van het abonnementstarief is een maatregel van het kabinet om de hulp en ondersteuning uit de Wmo beschikbaar te houden, juist voor mensen die deze hulp het hardst nodig hebben. Met de huidige eigen bijdrage van € 21,- per maand voor iedereen wordt er veel meer gebruik gemaakt van hulp uit de Wmo dan verwacht. Ook door mensen die deze hulp particulier kunnen betalen en regelen. Door de dubbele vergrijzing (het aandeel ouderen neemt toe alsmede ook de levensverwachting van de ouderen) neemt de financiële en personele druk de komende jaren toe. Met het aanpassen van de eigen bijdrage per 1 januari 2027 verwacht het kabinet deze druk op voorzieningen vanuit de Wmo te verminderen. In het wetsvoorstel staat een indicatie van de hoogte van de eigen bijdrage. Met op dit moment een verwachting van een minimum van € 23,60 per maand en een maximum van € 328,-. Wij vinden het belangrijk inwoners tijdig over de hoogte van de eigen bijdrage per 1 januari 2027 te informeren. Dit doen wij zodra hier meer duidelijkheid over is.

Participatiewet in balans

De invoering van de Participatiewet in balans is door inhoudelijke discussie in de Tweede Kamer opgeschoven. De wet zal niet eerder in werking treden dan 1 januari 2026 en waarschijnlijk gefaseerd ingevoerd worden. Het doel van de wet is om beter aan te sluiten bij wat mensen kunnen en nodig hebben. De regels en procedures rondom bijstandsuitkeringen vereenvoudigen en gemeenten krijgen meer ruimte voor maatwerk. Hierdoor kunnen consultants in de uitvoering beter inspelen op de persoonlijke situatie van inwoners en hen effectiever en duurzamer aan het werk helpen. Vertrouwen en de menselijke maat moeten daarbij voorop komen te staan. Dit sluit aan bij de Lochemse manier van werken.

We blijven de voortgang van het wetgevingsproces volgen en bereiden ons voor op de te implementeren maatregelen. Financiële consequenties zijn op dit moment nog onduidelijk.

Wet van school naar duurzaam werk

Er wordt landelijk gewerkt aan het wetsvoorstel 'Wet van school naar duurzaam werk'. In deze wet worden extra taken belegd bij scholen, gemeenten en het doorstroompunt. Het gaat bijvoorbeeld om extra loopbaanbegeleiding door scholen en extra begeleiding door gemeenten voor de doelgroep jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt en voortijdig schoolverlaters. De implementatie van de Wet van school naar duurzaam werk kan impact hebben op de dienstverlening die we aan onze inwoners tot en met 27 jaar aan moeten bieden.

Regionale samenwerking Jeugd

Vanuit de Hervormingsagenda jeugd en de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg geldt de wettelijke verplichting om per 1 juli 2026 een Gemeenschappelijke Regeling (GR) op te richten voor het regionaal organiseren van specialistische jeugdhulp. De gemeente Lochem is betrokken bij de totstandkoming van de GR Jeugd voor de zorgregio Midden IJssel/Oost Veluwe waar Lochem onder valt. Er is gekozen om een GR op te richten in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Een BVO maakt het mogelijk om niet-verplichte thema's toe te voegen aan de GR. Het toevoegen van extra taken aan de GR betekent mogelijk ook iets voor de personele bezetting van de GR, wat extra kosten met zich meebrengt. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat dit gaat betekenen voor de financiën en de dienstverlening naar inwoners.

7. Volksgezondheid en milieu

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Wij hebben de taak om de gezondheid van onze inwoners te beschermen, te bewaken en te bevorderen. Deze taak hebben wij vanuit de wet Publieke gezondheid. Daarvoor is er een samenhangend en toegankelijk netwerk van voorzieningen voor alle inwoners, professionals en andere betrokkenen. Hierdoor kan de Lochemse jeugd gezond en veilig opgroeien en zich zo optimaal mogelijk ontwikkelen. Hierdoor kunnen volwassenen gezond en zoveel mogelijk zelfredzaam, deelnemen aan de samenleving.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

7.1 Volksgezondheid - Ombuigingen

61. Verslavingspreventie

Korte toelichting

De gemeente ontvangt (incidentele) middelen voor verslavingspreventie. Daarnaast heeft de gemeente lokaal budget van €10.000. Het afschaffen van dit lokale budget maakt onderdeel uit van het basisscenario voor de ombuigingen.

Effect

We geven uitvoering aan de taken voor verslavingspreventie op basis van het regionale budget. Er is minder ruimte voor lokale aanvullende projecten en voor ontwikkelingen in het kader van verslavingspreventie.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 10.000.

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?

Het beheer van het rioolstelsel voldoet aan het Bestuursakkoord Water en aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 (GRP). Regen- en afvalwater wordt op een duurzame, effectieve en efficiënte manier verwerkt.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?

Het Afval en Grondstoffenplan 2021-2025 vernieuwen we weer voor een periode van 5 jaar. Het nieuwe Afval- en grondstoffenbeleidsplan leggen we in 2026 voor aan de gemeenteraad.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?

We onderschrijven de landelijke doelstelling klimaatneutraal in 2050. Hiervoor willen we zoveel mogelijk duurzame opwek binnen onze gemeentegrenzen realiseren. We zetten ons volledig in, met draagvlak en samenwerking als uitgangspunt.

Voor de warmtetransitie zetten we in op energiebesparing als voorbereiding op de stap naar aardgasvrij. Hiervoor openden we in 2024 het EnergieloketLochem. Alle inwoners van Lochem bieden we gratis advies over verduurzaming en helpen we met het aanvragen van subsidieregelingen. In de BuurtEnergieStrategie werken we met inwoners binnen de verschillende kernen samen. We bieden hierbij ondersteuning, faciliteren studies en stimuleren kennisoverdracht.

Ook willen we samen met het bedrijfsleven en de industrie werken aan de vraagstukken die daar leven rondom energiebesparing, energiedelen, circulair materiaalgebruik, de warmtetransitie en het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Met innovatieve pilots en projecten willen we werken aan een toekomstbestendig bedrijfsleven.

De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van milieubeleid en de handhaving hiervan. De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) verzorgt grotendeels de handhaving. Wij sturen op gebiedsgericht milieubeleid. Hiervoor nemen we in het omgevingsplan milieunormen op voor bijvoorbeeld geur, geluid en bodemkwaliteit.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit. Voor de activiteiten die aansluiten bij Klimaat en Energie staan deze opgenomen in hoofdstuk 1 onder het thema Klimaat en Energie.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria***Wat willen we bereiken?***

Het basisniveau van onderhoud en de veiligheid van het openbaar groen op begraafplaatsen garanderen.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:***Wat gaan we daarvoor doen?***

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ontwikkelingen**Omvorming Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) naar WaterTakenPlan (WTP)**

Het huidige Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) loopt tot en met 2025. Binnen het kader van de Omgevingswet wordt het huidige GRP omgevormd naar een WaterTakenPlan (WTP). Actualisatie van het WTP vindt in 2025 plaats en wordt financieel vertaald in de Kadernota 2027.

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

De gemeente Lochem besteedt activiteiten op het gebied van milieu uit aan de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA). Het rapport 'Om de leefomgeving' (2001) van de commissie Van Aartsen vormde de basis voor het interbestuurlijke traject 'Versterking VTH-stelsel' (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). In dit traject spelen omgevingsdiensten (OD's) een sleutelrol. Een cruciale opgave is het realiseren van robuuste OD's. Hiervoor zijn landelijke criteria opgesteld, waaronder een minimale omvang in menskracht en middelen. De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) voldoet in de huidige situatie niet aan de omvangseis. Het Ministerie van IenW heeft aangegeven dat de ODA per 1 april 2026 niet zelfstandig robuust zal kunnen zijn.

Daarnaast werkt de ODA momenteel aan een nieuwe risicomodule. In 2017 is de ODA gestart met een risicogerichte aanpak van milieutaken. Hierbij is gezamenlijk met de partnergemeenten een risicoanalyse opgesteld. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 heeft de ODA besloten om de huidige risicoanalyse door te ontwikkelen en in overeenstemming te brengen met de uitgangspunten van de Omgevingswet.

In relatie tot de robuustheidscriteria, is de ODA op zoek naar mogelijkheden om hieraan te voldoen. Daarvoor worden momenteel diverse scenario's uitgewerkt. Het kan dan gaan om een uitbreiding van het huidige takenpakket of het aangaan van een fusie met een andere OD. Het komend jaar zal hierover meer duidelijkheid komen. Dat dit gepaard gaat met extra kosten is daarbij inherent. Momenteel is niet duidelijk aan te geven om welk bedrag dit gaat.

Ook het door ontwikkelen van de risicoanalyse en het uitvoeringsbeleid gaat de gemeente Lochem extra geld kosten. Komend jaar zal de gemeente Lochem in overleg en overeenstemming met de partnergemeenten en de ODA hier keuzes in moeten maken.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

We verhogen de kwaliteit van onze leefomgeving door het actualiseren en maken van (nieuw) beleid. Ook doen we investeringen. We zorgen voor een balans van activiteiten in de fysieke leefomgeving met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

We houden oog voor persoonlijke wensen. Aanvragen van vergunningen, het maken van beleid en besluitvorming sluiten aan bij de Omgevingswet.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

8.1 Ruimte en leefomgeving - Ombuigingen

66. Beheer en onderhoud Data Warehouse licenties

Korte toelichting

Een datawarehouse (afgekort DWH) is een omgeving waar op geautomatiseerde wijze gegevens uit andere bronsystemen wordt onttrokken en opgeslagen. In deze omgeving worden de gegevens in dusdanige vorm gebracht om eenvoudig in meerdere informatieproducten, zoals dashboards en rapportages, te kunnen gebruiken. Het opzetten en beheren van een datawarehouse was één van de laatste stappen van het Verbeterprogramma Basisregistraties. Het Datalab GO is bezig om op een generieke (en herbruikbare) manier een DWH-architectuur op te zetten, zodat dit voor alle gemeenten binnen Datalab GO beschikbaar komt. Voortkomend uit het Verbeterprogramma Basisregistraties hebben we een aantal jaar geleden een data-analist aangenomen en vorig jaar een Geo-specialist. Hiermee denken we dat we een datawarehouse kunnen opzetten met de beschikbare formatie en middelen.

Effect

Door met eigen medewerkers een datawarehouse op te zetten op basis van de architectuur ontwikkeld door Datalab GO, hebben we efficiëntie bereikt. De standaard architectuur levert de gemeente daarnaast een goede basis om interne datastromen op orde te brengen en te ontsluiten. Hiermee ondersteunen we verschillende vraagstukken zoals bijvoorbeeld over de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugd ed., maar ook voor tal van onderwerpen in het Fysieke domein.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 19.666.

8.2 Grondexploitatie woningbouw

Wat willen we bereiken?

We proberen tot een evenwichtig aanbod van nieuwe en toekomstbestendige woonlocaties te komen. Waar het goed wonen en leven is met bij voorkeur een sluitende grondexploitatie.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

8.2 Grondexploitatie woningbouw - Ombuigingen

67. Bouwgrondexploitaties

Korte toelichting

Het is mogelijk om interne uren door te berekenen in grondexploitaties via kostenverhaal. Het doorberekenen van ambtelijke kosten aan startnotities levert de komende jaren (gemiddeld) € 100.000 per jaar op.

Effect

Het sluiten van overeenkomsten met ontwikkelaars levert per jaar een begroot bedrag op van € 100.000 bij particuliere plannen

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 100.000.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

We willen een aantrekkelijke gemeente blijven om in te wonen. Voor de huidige inwoners die in hun woning willen blijven wonen. En voor nieuwe inwoners die de gemeente Lochem als een aantrekkelijke gemeente zien. Dit betekent dat we een breed aanbod van woningen hebben: in verschillende prijsklassen en typen. Daarbij richten we ons op woningbouw in alle kernen. Samen met de kernen geven we vorm aan vraaggerichte woningbouwplannen. Dit doen we door met maatwerk aan te sluiten op de vraag naar woningen. In de uitvoering van het woonbeleid gaat aandacht uit naar:

- de beschikbaarheid en betaalbaarheid van wonen
- leefbare kernen
- wonen met zorg
- woningverbetering en duurzaamheid.

Dit draagt bij aan de volgende werelddoelen:

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onze reguliere werkzaamheden uit.

Ontwikkelingen

Wet versterking regie volkshuisvesting

Vanuit het Rijk komt er meer regie op het realiseren van de woonopgaven. Er komen meer taken bij voor gemeenten. In december 2024 was de Woontop. Rijk, overheden, corporaties en marktpartijen maakten afspraken over het aantal woningen, versnelling en betaalbaarheid. De minister van VRO heeft in februari 2025 een aangepast wetsvoorstel voor de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze wet is gericht om de grondwettelijke taak van de overheid, om zorg te dragen voor voldoende woongelegenheid, waar te maken. Overheden kunnen zo daadwerkelijk regie gaan voeren over de volkshuisvesting. De wet gaat allerlei zaken regelen, waaronder dat de rijksoverheid, provincies en gemeenten gaan werken met volkshuisvestingsprogramma's. Betaalbaarheid is een belangrijk thema in de wet.

Zodra deze wetgeving in werking treedt, komen er nieuwe taken op de gemeenten af. De kosten hiervoor zijn nu nog niet bekend. Waar mogelijk pakken we dit gezamenlijk binnen de regio Stedendriehoek op. Concreet betekent het dat we de komende jaren zowel op lokaal als op regionaal niveau sterker gaan sturen op de woonopgaven en er taken bijkomen voor de regio en gemeenten.

Voor 2026 spelen de volgende activiteiten:

- Uitvoering van de geactualiseerde regionale woondeal Stedendriehoek (ondertekening op 16 juni 2025)
- Nadere uitwerking van de ouderenhuisvesting
- Regionaal afsprakenkader aandachtsgroepen
- Vaststellen en uitvoeren van de urgentieverordening en de urgentieregeling
- Versnellingstafels en publiek-private monitoring (PPM): Lokaal en regionaal komen er versnellingstafels waarin overheden, corporaties en marktpartijen samenwerken.
- Uitwerking van het doel 'toekomstbestendige woonwijken'

Doorontwikkeling Omgevingsvisie

We zien dat het realiseren van onze ruimtelijke ambities complexer is dan ooit. We hebben te maken met een grote (sociale)woningbouwopgave en opgaven in het landelijk gebied, die we moeten realiseren in de context van de stikstofcrisis, netwerkcongestie, duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid, leefbaarheid en het bieden van perspectief.

We hebben te maken met druk vanuit Rijk en Provincie op deze opgaven, waarbij het vaak onduidelijk is wat er gevraagd gaat worden en wanneer. Ook over de financiële bijdragen is onduidelijkheid. En door de komst van de Omgevingswet wijzigen ook wettelijke kaders. Dit betekent dat we bij elke actualisatie van beleid of bij nieuw (ruimtelijk) beleid moeten kijken hoe dit past binnen de structuur van de Omgevingswet en op welk instrument (omgevingsvisie, omgevingsprogramma of omgevingsplan) het invloed heeft.

Het ontwikkelen van de omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en het doorontwikkelen van onze omgevingsvisie, zijn doorlopende processen. Onze ambitie om richting 2040 te groeien naar 40.000 inwoners en het inspelen op (regionale) ontwikkelingen, zoals het ontwikkelperspectief, vragen een doorontwikkeling naar een Omgevingsvisie versie 2.0. Onze prioriteit heeft het opstellen van de eerste Omgevingsprogramma's en te starten met het voorbereiden van het Omgevingsplan. Inzichten die we ondertussen opdoen, gebruiken we om onze Omgevingsvisie te verrijken.

Overig

0.4 Overhead - Nieuwe activiteiten

Overheadkosten zijn alle kosten die te maken hebben met:

- Het aansturen van medewerkers
- Het helpen van medewerkers

Deze medewerkers werken in het primaire proces. Het primaire proces betreft alle activiteiten die direct bijdragen aan producten of diensten.

We moeten alle overheadkosten samen laten zien. Dit staat in de regels voor verslaglegging.

In de diverse programma's laten we die kosten zien die gerelateerd zijn aan het primaire proces.

Deelname Datalab GO

Wat doen we al?

Met de deelname aan het Datalab GO proberen we samen het beleid verder te brengen. Beleid waardoor de gemeenten in Oost-Gelderland dezelfde effecten met minder beleidsgeld kunnen realiseren. Of met eenzelfde begroting meer maatschappelijk effect kunnen bereiken.

Vanaf de start werken we met medewerkers van zeven gemeenten aan drie hoofdthema's:

- Sociaal-economische ontwikkelingen
- Klimaatbestendige groene leefomgeving
- Ondernijning, criminaliteit en overlast

De resultaten zijn voor de gemeenten beschikbaar in interactieve dashboards. Deze gebruiken zij, samen met onderliggende informatie, zelf op regionaal, lokaal en wijkniveau.

Vorig jaar vond een evaluatie plaats over de resultaten tot dat moment. Deze evaluatie was positief en gaf aanknopingspunten voor een vervolg.

Wat gaan we (extra) doen?

Vanuit de solide basis die de afgelopen jaren is gelegd wordt er doorontwikkeld naar een data- en expertisecentrum. Hier is plek voor regionale data analyse, individuele datavragen, inzet op training en opleiding van medewerkers en ondersteuning en advies aan de deelnemende gemeenten.

Dit wordt vastgelegd in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst die in 2025 ingaat.

Wat kost het?

Structureel vanaf 2026 € 150.000.

Aanbesteding Personeelsinformatiesysteem

Wat doen we al?

Voor de personeels- en salarisadministratie maakt de gemeente Lochem gebruik van het pakket van ADP. ADP stopt echter met dit pakket. Dit heeft tot gevolg dat de gemeente Lochem per 1 januari 2027 moet overstappen naar een nieuwe leverancier.

Wat gaan we (extra) doen?

In 2025 wordt, samen met de gemeente Zutphen, een Europese aanbesteding gestart. Na afronding van de aanbesteding vindt de implementatie plaats in 2026.

Wat kost het?

Incidenteel in 2026 € 45.000.

0.4 Overhead - Ombuigingen

69. Inkomsten Hanzeweg 8

Korte toelichting

Een deel van gemeentehuis verhuren we onder andere aan Plus-OV. Het huurbedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met een percentage van het huurbedrag.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 3.000

78. Planning en control

Korte toelichting

Inhuur gaan we betalen vanuit het loonkosten budget. Daarmee vervalt dit afzonderlijke budget.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 24.016.

79. Vormgeving P&C-documenten

Korte toelichting

We gaan de communicatie in de Berkelbode over de P&C-documenten (BIEO, JIEO et cet.) vereenvoudigen en versoberen. Daarmee kan het budget naar beneden bijgesteld worden.

Effect

Deze maatregel heeft als effect dat gemeente informatie in de Berkelbode op een iets andere manier wordt weergegeven.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 3.000.

80. Diverse budgetten personeel

Korte toelichting

We gaan soberder om met diverse personele budgetten zoals kosten voor drukwerk en niet langer huren van waterkoelers.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 100.691.

81. Communicatie

Korte toelichting

We gaan nieuwjaarsbijeenkomsten en bijeenkomsten voor nieuwe inwoners soberder uitvoeren.

Effect

Nieuwjaarsbijeenkomsten en bijeenkomsten voor nieuwe inwoners worden wat minder uitgebreid.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 4.500.

82. Informatie voorziening**Korte toelichting**

We hebben kritisch gekeken naar de abonnementen die we afnemen. Abonnementen die we niet meer echt nodig hebben nemen we niet meer af.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 5.000.

83. Intensiveringslijst: Beheer en technisch onderhoud dashboards**Korte toelichting**

Binnen het sociaal en fysiek domein zijn enkele dashboards met data voor medewerkers in gebruik. Voor beheer en technisch onderhoud is intern (nog) onvoldoende kennis aanwezig. Eventuele externe inzet voor het beheer en onderhoud van de dashboards wordt beperkt.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 25.000.

88. Gemeentegids**Korte toelichting**

Een keer in de twee jaar werd een papieren gemeentegids uitgegeven. Hiermee gaan we stoppen.

Effect

Deze maatregel heeft als gevolg dat inwoners geen papieren versie van de gemeentegids meer ontvangen. Alle gemeente-informatie in deze gids blijft wel via de website toegankelijk.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 2.500, om de twee jaar (2026, 2028, 2030, et cetera).

107. Bedrijfsvoering; catering**Korte toelichting**

Een nieuw contract voor het bedrijfsrestaurant is aangegaan voor 4 jaar vanaf 2025. De keuze voor de huidige cateraar is zorgvuldig tot stand gekomen, waarbij duurzaamheid en gebruikmaken van lokale leveranciers belangrijke factoren waren. Vanaf 2029 is er heroverweging mogelijk om geen of beperktere catering aan te bieden. De kosten per jaar bedragen € 45.000.

Effect

Deze maatregel heeft geen effect op inwoners.

Bedrag

Structureel vanaf 2029 € 45.000.

0.5 Treasury - Ombuigingen

73. Rente kortlopende geldleningen

Korte toelichting

Bij toename van investeringen, kan het nodig zijn om (extra) kortlopende geldleningen aan te trekken. Primair is dit op te vangen binnen het resterende budget wat hiervoor overblijft na doorvoering van deze ombuigingsmaatregel.

Effect

Deze ombuigingsmaatregel heeft geen effect op de inwoners of organisatie.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 110.000

0.61/0.62 OZB (niet-)woningen - Ombuigingen

111b. OZB Woningen en Niet-woningen eigenaar en gebruiker

Korte toelichting

De extra OZB verhoging van de inkomsten van OZB-woningen en niet-woningen eigenaar en gebruiker levert een extra inkomst op van € 435.000 vanaf 2028.

Effect

Er is sprake van een extra gemiddelde lastendruk verzwaring voor de OZB woningen en niet woningen van 6,8% in 2028. De OZB-inkomsten zijn afhankelijk van drie variabelen: de WOZ-waarde, het aantal woningen/niet-woningen en het tarief. Een verhoging van de inkomsten met 6,8% betekent niet dat onze OZB-tarieven met 6,8% omhoog gaan, omdat er ook rekening wordt gehouden met de stijging van de WOZ-waarden en mutaties in het aantal woningen/niet-woningen.

Woningen en niet-woningen worden jaarlijks getaxeerd voor de WOZ-waarde (Waardering Onroerende Zaken). Voor 2026 is de gemiddelde WOZ-waarde een prognose. De uitkomsten van de herwaardering bepalen de definitieve WOZ-waarden en daardoor ook de OZB tarieven.

Bedrag

Structureel vanaf 2028 € 435. 000.

0.64 Belastingen overig - Ombuigingen

72. Indexeren belastingopbrengsten

Korte toelichting

De belastingopbrengsten worden vanaf 2026 jaarlijks geïndexeerd met 2%.

Dit levert ieder jaar € 181.000 extra aan geraamde inkomsten op.

Bij de jaarlijkse vaststelling van de belastingverordeningen door de gemeenteraad wordt het definitieve indexatiepercentage vastgesteld.

Effect

Er is sprake van (gemiddeld) 2% lastendruk verzwaring voor de verschillende belastingopbrengsten (OZB woningen, OZB niet-woningen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting, Lijkbezorgingsrechten, Parkeerbelasting, Marktgelden en Leges).

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 181.438, vanaf 2027 € 364.105, vanaf 2028 € 551.001 en vanaf 2029 € 736.587.

110. Inkomsten leges

Korte toelichting

De kostendekkendheid van de leges voor omgevingsvergunningen en bestemmingsplanwijzigingen wordt vanaf 2026 structureel verhoogd.

Effect

Inwoners die een vergunning of toestemming voor een bestemmingsplanwijziging krijgen, moeten meer betalen.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 50.000.

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds - Ombuigingen

74. Algemene uitkering

Korte toelichting

Het bijramen van de stelpost BTW compensatiefonds (BCF) levert een structureel voordeel op van € 475.000 vanaf 2026. Tot nu toe namen we een behoedzame raming op van 50% van de laatst bekende afrekening (= 50% van € 950.000 = € 475.000). We gaan nu de volledig verwachte onbenutte ruimte die ontstaat als alle gemeenten minder BCF terugvragen bij het Rijk inboeken (voor ons € 950.000). Dit wordt geaccepteerd door de provinciaal toezichthouder, onder voorwaarde dat we een risico opnemen voor hetzelfde bedrag. Het bestaande risico 'Onbenutte ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds (BCF)' neemt daarom met hetzelfde bedrag toe. Jaarlijks bij de meicirculaire stellen we deze stelpost bij.

Effect

Deze ombuigingsmaatregel heeft geen effect op de inwoners of organisaties.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 475.000.

0.8 Overige baten en lasten - Ombuigingen

75. Stelpost prijscompensatie

Korte toelichting

Als er in 2026 eenmalig niet wordt geïndexeerd voor prijsinflatie, dan kan er gebaseerd op het gehanteerde inflatiecijfer maximaal € 770.000 worden bezuinigd op de gehele stelpost prijscompensatie. Niet op alle budgetten kan de prijscompensatie worden bezuinigd. We maken de inschatting dat het niet indexeren van materiële budgetten waar de tering naar de nering kan worden gezet een structurele besparing oplevert van € 100.000. Door dit nogmaals toe te passen voor het jaar 2027 levert het vanaf dat jaar ook € 100.000 extra op en daarmee in totaal structureel € 200.000 vanaf 2027.

Effect

Deze ombuigingsmaatregel heeft geen effect op de inwoners of organisatie.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 100.000 en vanaf 2027 € 200.000.

76. Onvoorzien

Korte toelichting

Stelpost onvoorzien kan naar een symbolische € 1. Al jaren verwerken we in Lochem de voor- en nadelen in de exploitatie in het begrotingssaldo.

Effect

Deze ombuigingsmaatregel heeft geen effect op de inwoners of organisatie.

Bedrag

Structureel vanaf 2026 € 5.147.

86. Taakstelling Gemeenschappelijke Regelingen

Korte toelichting

We gaan in gesprek met gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingspartners over wat zij kunnen bijdragen aan de bezuinigingen. Eind 2024 stuurden wij deze organisaties daarover een brief. Voor nu schatten wij in dat de algehele taakstelling op alle gemeenschappelijke regelingen € 300.000 per 2027 op kan leveren.

Bij de invulling van deze taakstelling zijn we mede afhankelijk van de overige deelnemende gemeenten. En vraagt de nodige tijd en zorgvuldigheid. De Provincie toetst de taakstelling op basis van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting van de Gemeenschappelijke regeling. Deze is leidend voor het oordeel van de Provincie. Vanwege dit proces nemen we voor 2027 daarom de taakstelling budgettair neutraal op.

Effect

De verwachting is dat inwoners geen directe gevolgen ervaren van deze gevraagde bezuiniging, die veelal door een GR wordt gezocht in de bedrijfsvoering en niet in de dienstverlening. De ene GR zal meer kunnen bezuinigen dan de andere.

Bedrag

Structureel vanaf 2027 € 300.000. Voor 2027 nemen we de besparing budgettair neutraal op in een stelpost.

Beslispunt a

Instemmen met de nieuwe activiteiten 2026 - 2029 met de bijbehorende dekking (overzicht 'Nieuwe activiteiten Kadernota 2026' in de Inleiding) en deze opnemen in de Begroting 2026.

Beslispunt b

Instemmen met de ombuigingen 2026 - 2029 (bijlage 3 Dekkingsplan) en deze opnemen in de Begroting 2026.

HOOFDSTUK 5 FINANCIIEEL KADER

De ombuigingsmaatregelen die we voorstellen, leiden tot het dekkingsplan zoals opgenomen in onderstaand financieel overzicht. Naast de ombuigingsmaatregelen kijken we in deze kadernota ook naar de bijstellingen van de lopende budgetten (going-concern) en nieuwe activiteiten.

Uitgangspunt in deze kadernota is een meerjarig sluitend financieel perspectief. Op basis van de wettelijke voorschriften moet minimaal de begroting voor het volgend jaar (2026) structureel in evenwicht zijn. Dat wil zeggen, de structurele baten zijn hoger dan de structurele lasten. Met de huidige doorkijk in deze kadernota voldoen wij hieraan. De voorstellen leiden tot een positief begrotingssaldo in de jaren 2026 en 2027. Dit is onder meer nodig voor ontwikkelingen die nog niet financieel vertaald kunnen worden. Na het financieel overzicht volgt de toelichting op de onderdelen in het financieel overzicht.

bedragen x €

- = nadeel

	2026	2027	2028	2029
Saldo Begroting 2025	-5.639.000	-5.198.000	-5.888.000	-5.888.000
A. Financiële bijstellingen going-concern:				
I. Septembercirculaire 2024	477.000	251.000	323.000	323.000
Saldo Begroting 2025 incl. septembercirculaire 2024	-5.162.000	-4.947.000	-5.565.000	-5.565.000
- waarvan incidenteel	-697.000	-40.000	127.000	127.000
- waarvan structureel besparingsdoel 2026-2028	-4.465.000	-4.907.000	-5.692.000	-5.692.000
A. Financiële bijstellingen going-concern:				
II. Decembercirculaire 2024	191.000	293.000	394.000	497.000
III. Actualisatie jaarschijf 2029				465.000
IV. Jeugd/Wmo	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
B. Raadsbesluiten met financiële gevolgen:				
Herinrichting gemeentehuis publiek gebied (raad 10-3-2025)	11.000	11.000	11.000	11.000
Verhogen budget rekenkamer gemeente Lochem (raad 10-3-2025)	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Vervangen van de brug in de Binnenweg over het afleidingskanaal nabij Almen (raad 7-4-2025)	-37.000	-37.000	-37.000	-37.000
C. Nieuwe activiteiten kadernota 2026	-1.154.000	-669.000	-249.000	-249.000
D. Voorjaarsnota 2025	1.752.000	1.871.000	-130.000	23.000
E. Dekkingsplan kadernota 2026	4.018.000	4.686.000	6.151.000	5.692.000
F. Onttrekking algemene reserve	890.000			
Saldo Kadernota 2026	0	699.000	66.000	328.000
Saldo van incidentele baten en lasten	357.000	305.000	-102.000	-252.000
Structureel begrotingssaldo	357.000	1.004.000	-36.000	76.000

Toelichting financieel perspectief

Hieronder lichten we de onderdelen uit het financieel perspectief toe:

A. Financiële bijstellingen going-concern

In het financieel perspectief verwerkten wij een viertal financiële bijstellingen op going-concern onderwerpen (lopende budgetten). Dit betreffen:

I. Septembercirculaire 2024; De septembercirculaire is een herziene opgave van het geld dat we van het Rijk ontvangen, op basis van de Miljoenennota 2025 van het Rijk (Prinsjesdag). De strekking van de circulaire is voor ons structureel financieel gunstig. Hierover informeerden wij de gemeenteraad via een memo op 5 november 2024.

II. Decembercirculaire 2024; De decembercirculaire is een herziene opgave van het geld dat we van het Rijk ontvangen, op basis van de Najaarsnota 2024 van het Rijk. De strekking van de circulaire is voor ons structureel financieel gunstig. Hierover informeerden wij de gemeenteraad via een memo op 27 februari 2025.

III. Actualisatie jaarschijf 2029; Elk jaar komt er een jaarschijf bij in onze financiële administratie. Daarbij wordt een kopie van de voorlaatste jaarschijf gemaakt. In dit geval het jaar 2028 naar 2029. In de jaarschijf 2029 zijn mutaties die niet in de jaarschijf 2028 voorkomen. Hier stellen we de jaarschijf 2029 op bij. In dit geval een positief effect in 2029.

IV. Jeugd/WMO. Op basis van de uitkomsten van het onafhankelijke kostprijsonderzoek voor de producten uit de regionale raamovereenkomst Jeugd en Wmo van zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (MIJ/OV) zijn de tarieven voor 2025 vastgesteld. Van de totale verwachte stijging van €1.016.000 voor Jeugd en Wmo komt € 516.000 door de wettelijke indexatie. Deze komt ten laste van de stelpost prijscompensatie in onze begroting. Daarnaast verwachten we op basis van de aantallen indicaties en volume in 2024 een extra uitgave van € 500.000 vanaf 2025 als gevolg van tariefstijging op basis van het kostprijsonderzoek. De financiële gevolgen van € 500.000 nadelig verwerken we ten laste van het begrotingssaldo. Voor 2025 nemen we dit mee in de Bestuursrapportage 2025. Hierover informeerden wij de gemeenteraad via een memo op 19 november 2024.

Wij passen het begrotingssaldo aan met bovenstaande mutaties voor de jaren 2026 tot en met 2029.

Beslispunt c:

Instemmen met het verwerken van de vier financiële bijstellingen structureel (onderdeel A van het financieel overzicht, hoofdstuk 5 Financieel Kader) in het begrotingssaldo.

B. Raadsbesluiten met financiële gevolgen

In de periode tussen de vaststelling van de Begroting 2025 (25 november 2024) tot en met de raad van 7 april 2025 zijn diverse raadsbesluiten genomen met financiële gevolgen. De financiële gevolgen verwerkten we in het financieel perspectief.

C. Nieuwe activiteiten Kadernota 2026

Vanwege de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 en de bezuinigingen zijn wij terughoudend met nieuwe activiteiten. Er zijn echter een aantal nieuwe activiteiten waar we niet onderuit komen en die voldoen aan de 2 of 3 O's (onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar). In het hoofdstuk Inleiding vindt u een totaaloverzicht van de nieuwe activiteiten die vervolgens in de hoofdstukken daarna bij de thema's en programma's verder uitgewerkt zijn.

Met betrekking tot eenmalige activiteiten kijken we naar de mogelijkheid deze te dekken uit de algemene reserve. In ons coalitieakkoord en collegeprogramma gaven we aan om waar nodig onze reservepositie in te zetten. We kijken daarbij naar waar deze voor bedoeld zijn: deels om achter de hand te houden om tegenvallers op te vangen, maar vooral ook om investeringen te doen. Daarmee kunnen we financieel rendement, maar bovenal structureel maatschappelijk rendement voor onze inwoners, ondernemers en hun woon- en werkomgeving bewerkstelligen. Vanuit die lijn stellen wij in

deze kadernota voor om nieuwe (substantiële) incidentele investeringen uit de algemene reserve te halen. In dit geval gaat het om:
Incidenteel budget Epse - A1 € 5.000.000 (2028)

D. Voorjaarsnota Rijk 2025

Voorjaarsnota 2025	2026	2027	2028	2029
A Demping terugval gemeentefonds (ravijnjaar)	748.000	865.000	819.000	872.000
B Bijstelling mutatie Jeugd	1.800.000	1.700.000	-200.000	-100.000
Minus: stelpost verwachte inkomst jeugd	-396.000	-294.000	-349.000	-349.000
C Afrekening BTW compensatiefonds 2024				
Bijstelling ombuigingsmaatregel 74 Onbenutte ruimte onder plafond BCF	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
saldo (- = nadeel)	1.752.000	1.871.000	-130.000	23.000

Half april verscheen de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk. Als gemeenten krijgen we in 2026 en 2027 extra geld, zowel structureel als incidenteel. Het financiële tekort voor deze jaren is daarmee niet gedempt. Bezuinigingen blijven dus nodig.

In bovenstaande tabel zijn de financiële gevolgen van de Voorjaarsnota 2025 in beeld gebracht. De werkelijke financiële doorwerking van de Voorjaarsnota Rijk en overige mutaties binnen het Gemeentefonds vindt plaats in de meicirculaire 2025. Deze verwachten we niet eerder dan 31 mei 2025. Doordat de meicirculaire veelomvatter is dan de voorjaarsnota, wijkt die uitkomst af van wat we nu in bovenstaande tabel presenteren.

Toelichting op de financiële vertaling:

A. Demping terugval gemeentefonds (ravijnjaar)

In 2026 daalt de vergoeding van het Rijk aan gemeenten met ongeveer € 2,4 miljard (het "ravijnjaar"). In de Voorjaarsnota compenseert het Rijk deze terugval met ongeveer structureel € 400 miljoen. Voor Lochem betekent dat een verbetering van het perspectief vanaf 2026 van circa € 800.000.

B. Bijstelling mutatie Jeugd

De compensatie in de Voorjaarsnota bestaat uit een structurele 'bijdrage tekort jeugdzorg' van ruim € 400 miljoen en een incidentele bijdrage 'verzachting ingroeipad maatregelen Hervormingsagenda' van € 498 miljoen in 2026 en € 447 miljoen in 2027. Vanaf 2028 nam het Rijk negatieve posten op voor de eigen bijdrage jeugdzorg (- € 260 miljoen), sturen op trajectduur jeugdzorg (- € 68 miljoen) en indexeren opbrengst hervormingsagenda (- € 507 miljoen).

Hoe om te gaan met deze negatieve posten is nog niet duidelijk. De verwachting is dat we op een later moment stelposten kunnen opnemen. Waarschijnlijk is hiervoor nog een kabinetsbesluit en vervolgens een standpunt van de provinciaal toezichthouder nodig. Als dit kan dan is een (deels) budgettair neutrale verwerking mogelijk voor de drie mutaties (eigen bijdrage Jeugdzorg, sturen op trajectduur Jeugdzorg, indexeren opbrengst Hervormingsagenda).

Vooralsnog houden wij de lijn aan zoals gepresenteerd in de Voorjaarsnota Rijk. Voor de invulling van de negatieve posten zal in de praktijk diverse maatregelen moeten worden getroffen in het kader van Hervormingsagenda Jeugd. Voor nu zijn deze onzeker.

Dit betekent dat voor 2025 t/m 2027 de rijkscompensatie vrijvalt ten gunste van de algemene middelen. In de jaren erna werkt dit negatief door. De bedragen die bij het Ministerie van Financiën op de Aanvullende Post (AP) voor de Hervormingsagenda Jeugd waren gereserveerd, worden toegevoegd aan het gemeentefonds. De stelpost voor nog te ontvangen middelen jeugd die wij hadden komt hiermee te vervallen.

C. Afrekening BTW compensatiefonds 2024 - ombuigingsmaatregel 74 Onbenutte ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds (BCF)

In de Voorjaarsnota 2025 nam het Rijk de afrekening 2024 van het BTW compensatiefonds op (onbenutte ruimte onder het plafond). De ruimte onder het plafond is lager dan bij het vertrekpunt van de bezuinigingen. De afrekening van het BTW compensatiefonds 2024 leidt tot een bijstelling op de

voorgestelde bezuiniging in de Kadernota 2026. De voorgestelde bezuiniging van € 475.000, structureel vanaf 2026, wordt € 400.000 lager.

Definitieve verwerking van de Voorjaarsnota 2025 vindt plaats in de meicirculaire 2025. Wij verwerken die in de Begroting 2026.

E. Dekkingsplan kadernota 2026

Op 11 maart gaf de raad adviezen over de ombuigingsmaatregelen. Dat leidt ertoe dat we de keuze hebben gemaakt om enkele eerder voorgestelde maatregelen te laten vervallen of af te zwakken. Ook keken wij naar 'lucht in de begroting' in de jaarrekening 2024 en het vergroten van onze inkomsten. Het verhogen inkomsten past wat ons betreft in het uitgangspunt om de zwaarste lasten over de sterkste schouders te verdelen.

De ombuigingsmaatregelen werkten we verder uit in deze kadernota (thema's en programma's) waarbij we aangeven per maatregel wat we doen, het effect op de inwoners en organisaties en het bedrag per maatregel. De bijstelling van de programmabudgetten (op basis van onderuitputting) presenteren wij alleen financieel op programmaniveau.

In bijlage 3 staat een totaaloverzicht van alle voorgestelde ombuigingsmaatregelen: het dekkingsplan. De Provincie Gelderland toetst na de in november vastgestelde Begroting 2026 de mate van concreetheid van de ombuigingsmaatregelen. Zij hanteren hierbij de volgende driedeling:

- A. Reële bezuinigingsmaatregelen, die met zekerheid of zo goed als zeker worden gerealiseerd in het jaar waarvoor deze zijn opgenomen;
- B. Bezuinigingsmaatregelen waarvan de realisatie nog niet zo goed als zeker is; en
- C. Bezuinigingsmaatregelen die uitsluitend algemeen zijn benoemd en niet inhoudelijk en procesmatig zijn onderbouwd.

De hiervoor geschetste beoordeling van maatregelen kan leiden tot negatieve correcties op de budgettaire positie in de eerste t/m de vierde jaarschijf. Wanneer de eventuele correcties niet leiden tot een budgettair tekort in één van de jaarschijven, bestaat geen (directe) aanleiding voor bestuurlijk overleg. Wanneer correcties wel leiden tot budgettaire tekorten en mogelijk tot preventief toezicht, dan volgt bestuurlijk overleg met de gemeente.

In onderstaand overzicht vindt u een overzicht van de wijzigingen na 11 maart:

		Bezuiniging per jaar				- = nadeel
		2026	2027	2028	2029	
Scenario D: Het voorkeurscenario van het college (raad 11 maart 2025)	was	4.465.000	4.956.604	5.695.000	5.693.468	
Dekkingsplan Kadernota 2026	wordt	4.018.384	4.685.604	6.151.000	5.692.468	
verschil		-446.616	-271.000	456.000	-1.000	

Wijzigingen op oorspronkelijke ombuigingsvoorstellen

						Wijziging bedrag ombuiging per jaar				- = nadeel
Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	2026	2027	2028	2029	Argumentatie wijziging ombuigingsmaatregel
45	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Kinderopvang (SMI)	Uitgaven	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 20.000 per jaar. Tijdens de adviserende tafel heeft een groot aantal fracties vanuit het principe 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten' geadviseerd deze bezuiniging niet door te voeren. Inmiddels zijn ook de definitieve financiële cijfers van de jaarrekening 2024 beschikbaar gekomen. We zien daarin een overschot van € 10.000 op dit budget. Op basis hiervan kiezen we ervoor de bijstelling van € 10.000 structureel te verwerken en de andere helft van de bezuiniging niet meer op te nemen.
52	6	6.3	Inkomensregelingen	Meedoenregeling	Uitgaven	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 40.000 per jaar. Tijdens de adviserende tafel heeft een groot aantal fracties vanuit het principe 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten' geadviseerd deze bezuiniging niet door te voeren. Op basis van die adviezen kiezen we ervoor om deze bezuiniging niet meer op te nemen.
43	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Vrijwilligerswerk	Uitgaven		-40.000	-80.000	-125.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een oplopende bezuiniging naar uiteindelijk € 250.000 in het jaar 2029. Tijdens de adviserende tafel heeft een groot aantal fracties geadviseerd opnieuw te kijken naar enkele bezuinigingen in het sociaal domein. Op basis van die adviezen en de gewenste mogelijkheden voor doorontwikkeling kiezen we ervoor om deze bezuiniging te halveren.
59	6	6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	WMO Hulp bij het huishouden	Uitgaven	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 75.000 per jaar. We zien nog steeds de noodzaak om de zorg beschikbaar te houden voor degene die het echt nodig heeft. Ook hebben we met de vergrijzing en 'ontgroening' in Lochem een actuele grote opgave. Op basis van de adviezen vanuit een groot aantal fracties kiezen we ervoor om deze bezuiniging nu niet door te voeren op de budgetten. Over de ontwikkelingen en oplossingen informeren we de raad in een separaat stuk.

23	4	4.2	Onderwijshuisvesting	Onderwijshuisvesting	Uitgaven	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 35.000 per jaar. Tijdens de adviserende tafel van 11 maart 2025 heeft de gemeenteraad ons geadviseerd de bezuiniging met betrekking tot OZB en rioolheffing van onderwijsgebouwen niet door te voeren. We kiezen ervoor de bezuiniging te laten vervallen.
22	4			Bijstelling uitgaven programma 4	Uitgaven	-265.000	-265.000			In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bijstelling in de jaren 2026 en 2027 van € 265.000 per jaar. Deze bijstelling vervalt, omdat de besparing op kapitaallasten bij de bestuursrapportage 2024 was verwerkt.
10	2	2.1	Verkeer en vervoer	Openbare verlichting (OV)	Uitgaven	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 100.000 per jaar. Deze bezuiniging vervalt, omdat de besparing op energie bij de bestuursrapportage 2024 was verwerkt.
53	6	6.3	Inkomensregelingen	Bestrijding armoede onder kinderen	Uitgaven	-40.000				In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 40.000 per jaar vanaf 2026. Deze ombuiging gaat een jaar later in (2027), omdat de contracten opgezegd kunnen worden na besluitvorming Begroting 2026.
50	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Wmo, mantelzorg	Uitgaven	45.000	15.000	15.000	15.000	Het versoberen van het mantelzorgcompliment gaat een jaar eerder in en verhogen we met € 15.000.
68	8	8.3	Wonen en bouwen	Dynamische woonvisie	Uitgaven	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bezuiniging van € 10.000 per jaar vanaf 2026. Deze bezuiniging vervalt, omdat dit budget ingezet wordt als dekking voor Wonen en Zorg.
18	3	3.1	Economische ontwikkeling	Cofinanciering LEADER (2023-2027)	Uitgaven	58.250	58.250	121.000	62.750	De geraamde structurele budgetten in de begroting vervallen vanaf 2028. Voor de looptijd van Leader blijft het benodigde budget van € 62.750 voor 2026 en 2027 beschikbaar.
82	10	0.4	Overhead	Informatie voorziening	Uitgaven	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een ombuiging van structureel € 16.000 per jaar. Deze ombuiging stellen we naar beneden bij met € 11.000. Het besparingspotentieel was minder dan verwacht.
69	10	0.4	Overhead	Inkomsten Hanzeweg 8	Inkomsten	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een ombuiging van € 5.000 per jaar. Deze ombuiging stellen we naar beneden bij met € 2.000 omdat in de huurovereenkomsten een maximaal percentage waarmee geïndexeerd mag worden is afgesproken. Dit percentage levert een lager bedrag op dan waarmee is gerekend.
8	2	Div.	Diverse	Bezuiniging DVO Circulus	Uitgaven	40.000	40.000	40.000	40.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een ombuiging van € 160.000 per jaar. Gezien het totale pakket aan werkzaamheden dat valt onder de DVO is in afstemming met Circulus een bezuiniging te realiseren door optimalisaties in de uitvoering waarmee een taakstelling van totaal € 200.000 het minimale vertrekpunt is voor de DVO 2026.

42	6			Bijstelling uitgaven programma 6	Uitgaven	90.000	90.000	90.000	90.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bijstelling van € 198.000 in 2026 oplopend naar € 213.000 in 2029. Vanuit de jaarrekening 2024 zien we een extra structurele bijstelling van € 90.000 vanaf 2026.
60	7			Bijstelling uitgaven programma 7	Uitgaven	75.000	75.000	75.000	75.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een bijstelling van € 67.799 vanaf 2026. Vanuit de jaarrekening 2024 zien we een extra structurele bijstelling van € 75.000 vanaf 2026.
106	5	5.2	Sportaccommodaties	MFA Gorssel realisatie; parkeerkelder	Uitgaven			-25.000		In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van besparing op de kapitaallast van € 25.000 in 2028. Deze besparing zit al in bezuinigingsmaatregel 30. MFA Gorssel.
108	3	3.4	Economische promotie	Forensenbelasting	Inkomsten	125.000	138.750	28.000	34.250	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een verhoging van de forensenbelasting met 50% vanaf 2028 en daarna een jaarlijkse extra verhoging met 5%. We stellen voor de belastingverhoging vanaf 2026 in te laten gaan.
110	9	0.64	Belastingen overig	Inkomsten leges	Inkomsten	50.000	50.000			In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van het verhogen van de kostendekkendheid van de leges voor omgevingsvergunningen en bestemmingsplanwijzigingen vanaf 2028. We stellen voor de verhoging van de kostendekkendheid vanaf 2026 in te laten gaan.
109a	3	3.4	Economische promotie	Toeristenbelasting	Inkomsten	150.000	150.000	40.000		In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een verhoging van de toeristenbelasting ten opzichte van 2025 met 11% in 2028 en 15% in 2029. We stellen voor de belastingverhoging met 15% vanaf 2026 in te laten gaan.
111b	9	0.61/0.62	OZB	OZB Woningen en Niet-woningen eigenaar en gebruiker	Inkomsten			435.000	90.000	In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een verhoging van de inkomsten van OZB-woningen en niet-woningen met € 345.000 vanaf 2029. We stellen voor de belastingverhoging vanaf 2028 in te laten gaan. En daarnaast om de belasting extra te verhogen vanaf 2028 met € 90.000.
86	Div. programma's	Div.	Diverse	Taakstelling Gemeenschappelijke Regelingen - stelpost 2027	Uitgaven		-300.000			In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een taakstelling van € 300.000 vanaf 2027. We stellen voor de taakstelling wel te laten staan voor 2027, maar deze budgettaire neutraal op te nemen.
	10	0.10	Mutaties reserves	Onttrekking algemene reserve		-491.866				In de versie van 11 maart 2025 is uitgegaan van een onttrekking aan de algemene reserve van € 491.866 in 2026. Deze onttrekking aan de algemene reserve voor het structureel sluitend maken van de begroting is niet meer nodig.

Totaal wijzigingen

-446.616 -271.000 456.000 -1.000

F. Onttrekking algemene reserve

Wij onttrekken incidenteel een bedrag aan de algemene reserve voor de bijdrage Epse A1 van € 5.000.000 in 2028 (nieuwe activiteit).

Het verwachte incidentele tekort in 2026 bedraagt € 890.000. Bij de Begroting 2026 volgt actualisatie en eventuele definitieve onttrekking.

Hieronder het totaalbeeld van de voorgestelde onttrekkingen voor de jaren 2026 tot en met 2029 uit de algemene reserve:

- nieuwe activiteit, incidenteel budget bijdrage Epse - A1 € 5.000.000 (2028)
- incidenteel tekort € 890.000 (2026)

In de Algemene reserve zit geraamd een bedrag van € 27,9 miljoen per eind 2029 (stand jaarrekening 2024). Dit is exclusief het jaarrekeningresultaat en -bestemming 2024. Door bovenstaande geraamde onttrekkingen komt de geraamde stand van de Algemene reserve uit op € 22,0 miljoen eind 2029.

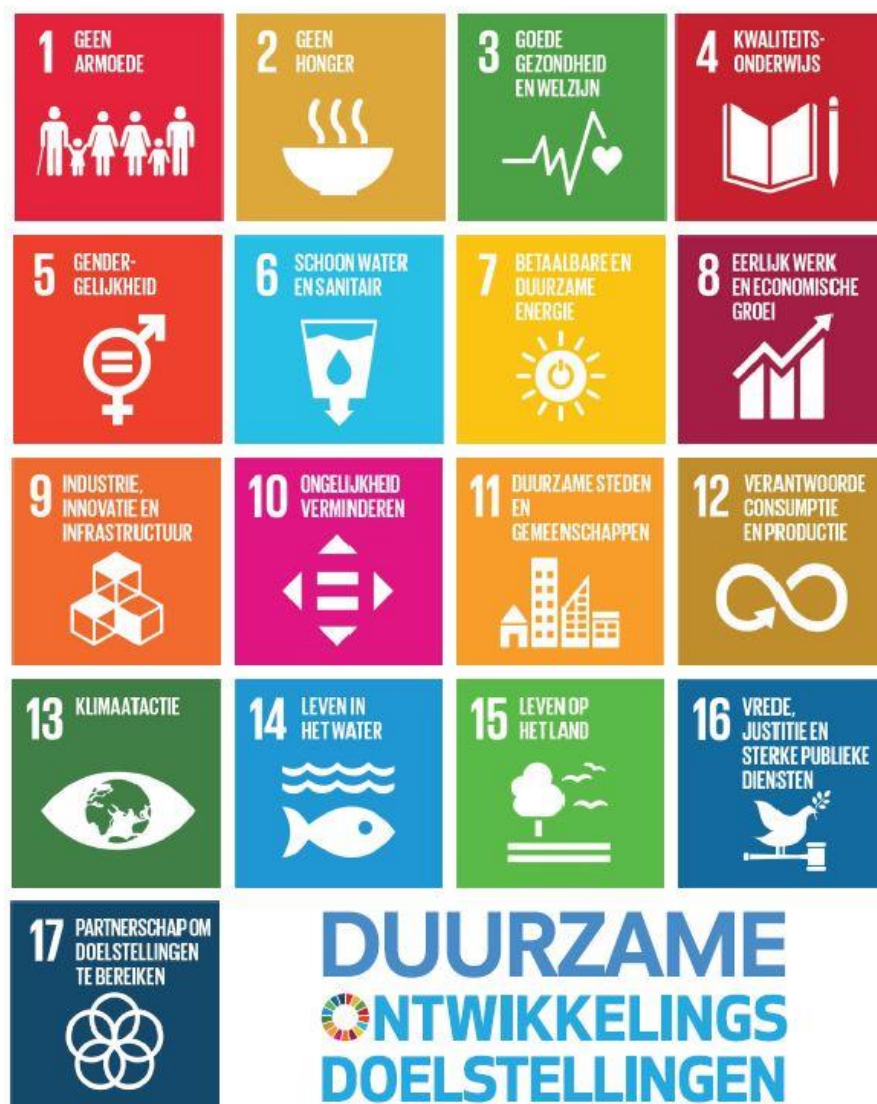
HOOFDSTUK 6 BESLISPUNTEN

De Kadernota 2026 vaststellen, met daarin opgenomen de volgende beslispunten:

- a. Instemmen met de nieuwe activiteiten 2026 - 2029 met de bijbehorende dekking (overzicht 'Nieuwe activiteiten Kadernota 2026' in de Inleiding) en deze opnemen in de Begroting 2026.
- b. Instemmen met de ombuigingen 2026 - 2029 (bijlage 3 Dekkingsplan) en deze opnemen in de Begroting 2026.
- c. Instemmen met het verwerken van de vier financiële bijstellingen structureel (onderdeel A van het financieel overzicht, hoofdstuk 5 Financieel Kader) in het begrotingssaldo.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Toelichting Werelddoelen

Bijlage 2: Was – wordt overzicht “wat willen we bereiken”

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

5.3 Cultuurprestaties

Was

Wat willen we bereiken?

Door middel van cultuur bevorderen we de persoonlijke ontwikkeling en de vitaliteit van onze inwoners. De uitgangspunten staan in de Lochemse cultuurvisie ‘Kijk op Cultuur’ en het bijbehorende uitvoeringsplan. Belangrijke aanbieders van cultuur zijn Schouwburg Lochem, Bibliotheek Berkel & IJssel en Muzehof Centrum voor de Kunsten. Daarnaast zijn er tal van culturele instellingen en initiatieven die deel uitmaken van- en samenwerken in- het rijke culturele veld.

Wordt

Wat willen we bereiken?

We dragen bij aan een levendige samenleving met een sterk, afwisselend, toegankelijk cultureel aanbod van hoge kwaliteit. De uitgangspunten staan in de Lochemse cultuurvisie ‘Kijk op Cultuur’ en het bijbehorende uitvoeringsplan. Door cultuur bevorderen we de persoonlijke ontwikkeling en de vitaliteit van onze inwoners. Behalve Schouwburg Lochem, Bibliotheek Berkel & IJssel en Muzehof Centrum voor de Kunsten, zijn er tal van culturele instellingen en initiatieven die deel uitmaken van -en samenwerken in het rijke culturele veld.

Programma 6. Sociaal Domein

6.3 Inkomensregelingen

Was

Wat willen we bereiken?

Een groot deel van onze inwoners is in staat om, door betaald werk en op andere manieren, zelfstandig te participeren in de samenleving. Er is ook een deel van onze inwoners dat dit niet kan. Wij ondersteunen hen (tijdelijk) met een inkomensregeling, om die stap naar participatie te kunnen maken

Wordt

Wat willen we bereiken?

De meeste inwoners kunnen zelfstandig meedoen in de samenleving. Door betaald werk en in andere vormen. Een deel van onze inwoners kan dat niet. Wij ondersteunen hen (tijdelijk) met een inkomensregeling. Daarmee kunnen ze de stap naar meedoen maken.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

7.3 Afval

Was

Wat willen we bereiken?

Eind 2020 stelde de gemeenteraad het Afval- en Grondstoffenplan 2021-2025 vast. En daarmee het ambitieniveau voor de komende jaren.

Wordt

Wat willen we bereiken?

Het Afval en Grondstoffenplan 2021-2025 vernieuwen we weer voor een periode van 5 jaar. Het nieuwe Afval- en grondstoffenbeleidsplan leggen we in 2026 voor aan de gemeenteraad.

7.4 Milieubeheer

Was

Wat willen we bereiken?

We onderschrijven de landelijke doelstelling klimaatneutraal in 2050. We zetten ons volledig in en gaan uit van draagvlak en samenwerking. We zien veel kansen in de samenwerking tussen de inwoners binnen de verschillende kernen zoals bij de BuurtEnergieStrategie. We bieden hierbij ondersteuning, faciliteren studies en stimuleren kennisoverdracht.

In de gebouwde omgeving staan we op de lange termijn voor de warmtetransitie op weg naar een aardgasvrije toekomst. Op de korte termijn betekent dit dat we inzetten op energiebesparing ter voorbereiding op de uiteindelijke warmtetransitie. Om inwoners en MKB beter van dienst te kunnen

zijn, openden we het EnergieloketLochem. Inwoners en het MKB kunnen hier gratis advies vragen over verduurzaming en de mogelijke subsidieregelingen.

Binnen onze gemeentegrenzen gaan we uit van duurzame opwek. Op termijn moet blijken of zo voldoende energie kan worden opgewekt. Of dat het importeren van duurzame energie nodig is om klimaatneutraliteit te bereiken.

Ook binnen het bedrijfsleven en de industrie spelen de vragen rondom energiebesparing, energiedelen, circulair materiaalgebruik, de warmtetransitie en het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Dit vraagt om meer samenwerking en innovatieve projecten.

Bij al deze initiatieven gaan we uit van het principe van de trias-energetica;

1. Besparen
2. Gebruik maken van zuinige apparatuur en innovatieve technieken
3. Duurzame opwek

De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van milieubeleid en de handhaving hiervan. De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) verzorgt grotendeels de handhaving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, kreeg de gemeente ook meer instrumenten om te sturen op gebiedsgericht milieubeleid. In het omgevingsplan kunnen voor verschillende gebieden milieunormen gevarieerd worden toegepast. Binnen een bepaalde bandbreedte. Denk aan geluid, geur, bodemkwaliteit. Het vaststellen van dit gebiedsgerichte kader is één van de nieuwe taken van de gemeente. Ook milieuhandhaving voor de grotere bedrijven kwam van de provincie over naar de gemeente.

Wordt

Wat willen we bereiken?

We onderschrijven de landelijke doelstelling klimaatneutraal in 2050. Hiervoor willen we zoveel mogelijk duurzame opwek binnen onze gemeentegrenzen realiseren. We zetten ons volledig in, met draagvlak en samenwerking als uitgangspunt.

Voor de warmtetransitie zetten we in op energiebesparing als voorbereiding op de stap naar aardgasvrij. Hiervoor openden we in 2024 het EnergieloketLochem. Alle inwoners van Lochem bieden we gratis advies over verduurzaming en helpen we met het aanvragen van subsidieregelingen. In de BuurtEnergieStrategie werken we met inwoners binnen de verschillende kernen samen. We bieden hierbij ondersteuning, faciliteren studies en stimuleren kennisoverdracht.

Ook willen we samen met het bedrijfsleven en de industrie werken aan de vraagstukken die daar leven rondom energiebesparing, energiedelen, circulair materiaalgebruik, de warmtetransitie en het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Met innovatieve pilots en projecten willen we werken aan een toekomstbestendig bedrijfsleven.

De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van milieubeleid en de handhaving hiervan. De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) verzorgt grotendeels de handhaving. Wij sturen op gebiedsgericht milieubeleid. Hiervoor nemen we in het omgevingsplan milieunormen op voor bijvoorbeeld geur, geluid en bodemkwaliteit.

Bijlage 3: Dekkingsplan

Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	Bezuinigings optie	Bezuiniging 2026	Bezuiniging 2027	Bezuiniging 2028	Bezuiniging 2029
3	0	0.1	Bestuur	College van B. en W. representatie	Uitgaven	Soberder uitvoeren	2.000	2.000	2.000	2.000
4	0	0.1	Bestuur	Eenvoudig schrijven, doen	Uitgaven	Anders.....	6.417	6.417	6.417	6.417
6	1	1.2	Openbare orde en veiligheid	Alcoholwet	Inkomsten	Meer inkomsten	5.000	5.000	5.000	5.000
8	2	Div.	Diverse	Bezuiniging DVO Circulus	Uitgaven	Soberder uitvoeren	200.000	200.000	200.000	200.000
9	2	2.1	Verkeer en vervoer	Asfaltwegen	Uitgaven	Soberder uitvoeren	200.000	200.000	200.000	200.000
11	2	2.1	Verkeer en vervoer	Verkeerseducatie	Uitgaven	Anders.....	20.000	20.000	20.000	20.000
12	2	2.1	Verkeer en vervoer	Vergunning nutsbedrijven	Inkomsten	Meer inkomsten	200.000	200.000	200.000	200.000
15	3	3.1	Economische ontwikkeling	Bedrijfsontwikkeling	Uitgaven	Soberder uitvoeren	24.182	24.182	24.182	24.182
16	3	3.1	Economische ontwikkeling	Digitaal ondernemers platform (economische agenda)	Uitgaven	Soberder uitvoeren	10.497	10.497	10.497	10.497
17	3	3.1	Economische ontwikkeling	Uitvoering dynamische economische agenda	Uitgaven	Soberder uitvoeren	11.497	11.497	11.497	11.497
18	3	3.1	Economische ontwikkeling	Cofinanciering LEADER (2023-2027)	Uitgaven	Soberder uitvoeren	58.250	58.250	121.000	121.000
19	3	3.2	Fysieke bedrijfsinfra-structuur	Gebouw Hanzeweg 14M Lochem	Uitgaven	Anders.....	1.613	1.613	1.613	1.613
20	3	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Gebouw Markt 2 Lochem	Inkomsten	Meer inkomsten	1.880	1.880	1.880	1.880
21	3	3.4	Economische promotie	Digitaal platform/agenda recreatie, toerisme, cultuur	Uitgaven	Soberder uitvoeren	10.333	10.333	10.333	10.333
108	3	3.4	Economische promotie	Forensenbelasting	Inkomsten	Meer inkomsten	125.000	138.750	153.000	173.000
109a	3	3.4	Economische promotie	Toeristenbelasting	Inkomsten	Meer inkomsten	150.000	150.000	150.000	150.000
24	4	4.3	Onderwijshuisvesting	Taalhuis	Uitgaven	Soberder uitvoeren	4.161	4.161	4.161	4.161
25	4	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Leerplicht en kwalificatieplicht	Uitgaven	Anders.....	1.767	1.767	1.767	1.767
27	5	5.1	Sportbeleid en activering	Sportverenigingen	Uitgaven	Soberder uitvoeren	6.000	6.000	6.000	6.000
28	5	5.1	Sportbeleid en activering	Stimuleren Sport	Uitgaven	Soberder uitvoeren	50.000			
29	5	5.2	Sportaccommodaties	Verduurzaming en modernisering De Beemd (scenario 4)	Uitgaven	Anders.....		350.000		
30	5	5.2	Sportaccommodaties	MFA Gorssel	Uitgaven	Anders.....			722.000	
106	5	5.2	Sportaccommodaties	MFA Gorssel realisatie; parkeerkelder	Uitgaven	Anders				25.000
31	5	5.2	Sportaccommodaties	Sportcomplex De Beemd	Uitgaven	Anders.....			80.000	80.000
32	5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Muzehof Centrum voor de kunsten	Uitgaven	Soberder uitvoeren	21.835	21.835	21.835	21.835
33	5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Kunstbevordering buitenruimte	Uitgaven	Soberder uitvoeren	8.244	8.244	8.244	8.244
34	5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Uitvoeren Kijk op cultuur uitvoeringsplan	Uitgaven	Soberder uitvoeren	3.000	3.000	3.000	3.000

Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	Bezuinigings optie	Bezuiniging 2026	Bezuiniging 2027	Bezuiniging 2028	Bezuiniging 2029
35	5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Culturele evenementenpot	Uitgaven	Soberder uitvoeren	4.382	4.382	4.382	4.382
36	5	5.5	Cultureel erfgoed	Gem.monumenten: beleid	Uitgaven	Soberder uitvoeren	4.008	4.008	4.008	4.008
37	5	5.5	Cultureel erfgoed	Streekcultuur, subsidies	Uitgaven	Soberder uitvoeren	1.121	1.121	1.121	1.121
38	5	5.6	Media	Openbare bibliotheken	Uitgaven	Soberder uitvoeren	35.743	35.743	35.743	35.743
39	5	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Areaaluitbreiding Openbare ruimte	Uitgaven	Anders.....	68.251	67.586	67.586	67.586
40	5	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Renovatie gemeentelijk groen	Uitgaven	Soberder uitvoeren	42.000	42.000	42.000	42.000
41	5	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Duurzaam beheer bomen buitengebied	Uitgaven	Soberder uitvoeren	80.000	80.000	80.000	80.000
43	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Vrijwilligerswerk	Uitgaven	Soberder uitvoeren		40.000	80.000	125.000
44	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Relatieloket	Uitgaven	Soberder uitvoeren		5.000	5.000	5.000
45	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Kinderopvang (SMI)	Uitgaven	Soberder uitvoeren	10.000	10.000	10.000	10.000
46	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Uitvoering inburgering	Uitgaven	Anders.....	50.000	50.000	60.000	60.000
47	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Uitvoering inburgering	Uitgaven	Anders.....	11.000	31.000	41.000	41.000
48	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Uitvoering inburgering	Uitgaven	Anders.....	11.000	11.000	11.000	11.000
49	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Samenkracht en burgerparticipatie; Algemene oplossingen	Uitgaven	Anders.....	17.675	19.025	19.025	19.025
50	6	6.1	Samenkracht en burger-participatie	Wmo, mantelzorg	Uitgaven	Soberder uitvoeren	45.000	45.000	45.000	45.000
51	6	6.3	Inkomensregelingen	2019 Bijdrage collectieve ziektekosten verzekering	Uitgaven	Anders.....	15.000	15.000	15.000	15.000
53	6	6.3	Inkomensregelingen	Bestrijding armoede onder kinderen	Uitgaven	Anders.....		40.000	40.000	40.000
54	6	6.3	Inkomensregelingen	Tegemoetkoming zorgkosten	Uitgaven	Anders.....	70.327	70.327	70.327	70.327
55	6	6.5	Arbeidsparticipatie	Arbeidsparticipatie	Uitgaven	Soberder uitvoeren	50.000	50.000	50.000	50.000
56	6	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Wonen, Rolstoelen en Vervoer	Uitgaven	Anders.....	150.000	100.000	50.000	
57	6	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Vraagafhankelijk vervoer	Uitgaven	Anders.....	5.000	5.000	5.000	5.000
58	6	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Vraagafhankelijk vervoer	Uitgaven	Anders.....	7.000	7.000	7.000	7.000
61	7	7.1	Volksgesondheid	Verslavingspreventie	Uitgaven	Anders.....	10.000	10.000	10.000	10.000
62	7	7.4	Milieubeheer	Buurt Energie Strategie - aan de slag	Uitgaven	Anders.....	30.000	30.000	30.000	30.000
63	7	7.4	Milieubeheer	Duurzaamheid	Uitgaven	Anders.....	43.226	43.226	43.226	43.226
64	7	7.4	Milieubeheer	Verlenging coördinatie energiecoaches	Uitgaven	Anders.....	30.000	30.000	30.000	30.000

Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	Bezuinigings optie	Bezuiniging 2026	Bezuiniging 2027	Bezuiniging 2028	Bezuiniging 2029
66	8	8.1	Ruimte en leefomgeving	Beheer en onderhoud Data Warehouse licenties	Uitgaven	Anders.....	19.666	19.666	19.666	19.666
67	8	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Bouwgrondexploitaties	Inkomsten	Meer inkomsten	100.000	100.000	100.000	100.000
73	9	0.5	Treasury	Rente kortlopende geldleningen	Uitgaven	Anders.....	110.000	110.000	110.000	110.000
111b	9	0.61/0.62	OZB	OZB Woningen en Niet-woningen eigenaar en gebruiker	Inkomsten	Meer inkomsten			435.000	435.000
72	9	Div.	Diverse	Indexeren belastingopbrengsten	Inkomsten	Meer inkomsten	181.438	364.105	551.001	736.587
110	9	0.64	Belastingen overig	Inkomsten leges	Inkomsten	Meer inkomsten	50.000	50.000	50.000	50.000
74	9	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Algemene uitkering	Inkomsten	Meer inkomsten	475.000	475.000	475.000	475.000
75	9	0.8	Overige baten en lasten	Stelpost prijscompensatie	Uitgaven	Soberder uitvoeren	100.000	200.000	200.000	200.000
76	9	0.8	Overige baten en lasten	Onvoorzien	Uitgaven	Anders.....	5.147	5.147	5.147	5.147
69	10	0.4	Overhead	Inkomsten Hanzeweg 8	Inkomsten	Meer inkomsten	3.000	3.000	3.000	3.000
78	10	0.4	Overhead	Planning en control	Uitgaven	Soberder uitvoeren	24.016	24.016	24.016	24.016
79	10	0.4	Overhead	Vormgeving P&C-documenten	Uitgaven	Soberder uitvoeren	3.000	3.000	3.000	3.000
80	10	0.4	Overhead	Diverse budgetten personeel	Uitgaven	Soberder uitvoeren	100.691	100.691	100.691	100.691
81	10	0.4	Overhead	Communicatie	Uitgaven	Soberder uitvoeren	4.500	4.500	4.500	4.500
82	10	0.4	Overhead	Informatie voorziening	Uitgaven	Anders.....	5.000	5.000	5.000	5.000
83	10	0.4	Overhead	Intensiveringslijst: Beheer en technisch onderhoud dashboards	Uitgaven	Anders.....	25.000	25.000	25.000	25.000
88	10	0.4	Communicatie	Gemeentegids	Uitgaven	Niet uitvoeren	2.500		2.500	
107	10	0.4	Overhead	Bedrijfsvoering; catering	Uitgaven	Niet uitvoeren				45.000
86	Div. programma's	Div.	Diverse	Taakstelling Gemeenschappelijke Regelingen	Uitgaven	Niet uitvoeren		300.000	300.000	300.000
86	Div. programma's	Div.	Diverse	Taakstelling Gemeenschappelijke Regelingen - stelpost 2027	Uitgaven	Niet uitvoeren		-300.000		

Totaal ombuigingsmaatregelen

3.121.367 3.770.969 5.234.365 4.780.451

Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	Bezuinigings optie	Bezuiniging 2026	Bezuiniging 2027	Bezuiniging 2028	Bezuiniging 2029
1	0			Bijstelling uitgaven programma 0	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	24.236	24.236	24.236	24.236

Maatregel	Progr.	Taakv.	Taakveld	Omschrijving	Ink/Uitg	Bezuinigings optie	Bezuiniging 2026	Bezuiniging 2027	Bezuiniging 2028	Bezuiniging 2029
2	0			Bijstelling inkomsten programma 0	Inkomsten	Bijstelling programmabudget	38.000	38.000	38.000	38.000
5	1			Bijstelling uitgaven programma 1	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	32.651	32.651	32.651	32.651
7	2			Bijstelling uitgaven programma 2	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	47.970	47.970	47.970	47.970
13	3			Bijstelling uitgaven programma 3	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	34.074	34.074	34.074	34.074
14	3			Bijstelling inkomsten programma 3	Inkomsten	Bijstelling programmabudget	7.466	7.466	7.466	7.466
22	4			Bijstelling uitgaven programma 4	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	5.000	5.000	5.000	5.000
26	5			Bijstelling uitgaven programma 5	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	30.191	31.058	31.058	30.191
42	6			Bijstelling uitgaven programma 6	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	288.000	298.000	300.000	303.000
60	7			Bijstelling uitgaven programma 7	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	142.799	142.799	142.799	142.799
65	8			Bijstelling uitgaven programma 8	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	32.504	32.504	32.504	32.504
70	9			Bijstelling uitgaven programma 9	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	38.908	38.908	38.908	38.908
71	9			Bijstelling inkomsten programma 9	Inkomsten	Bijstelling programmabudget	67.243	67.243	67.243	67.243
77	10			Bijstelling uitgaven programma 10	Uitgaven	Bijstelling programmabudget	107.975	114.726	114.726	107.975

Totaal bijstelling programmabudget

897.017 914.635 916.635 912.017

TOTAAL Dekkingsplan Kadernota 2026

4.018.384 4.685.604 6.151.000 5.692.468